

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**PREVENCE ŠIKANY NA ZÁKLADNÍ ŠKOLE POD
SVATOU HOROU V PŘÍBRAMI**

Autor práce: Lucie Trefná

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: kombinovaná

Vedoucí práce: JUDr. Milan Kocík, MBA

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2024

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Lucie Trefná

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: Příbram

Název bakalářské práce: Prevence šikany na Základní škole pod Svatou horou v Příbrami

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Prevention of Bullying at the Elementary School under the Holy Mountain in Příbram

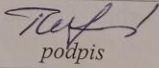
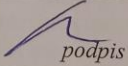
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, včetně titulů): JUDr. Milan Kocík, MBA,
e-mail: kocik5@seznam.cz, mobilní telefon: 733723539

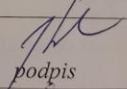
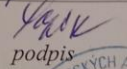
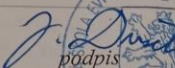
Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): duben 2023

Cíl bakalářské práce:

Hlavním cílem práce je podrobná analýza šikany jako sociálně-patologického jevu mezi žáky vybrané základní školy s důrazem na kriminologické, sociologické a psychologické aspekty. Vedlejším cílem bude, na základě provedené analýzy, deskripce nejčastějších forem, obětí, podmínek a příčin šikany a dále budou navržena preventivní opatření.

Student: Lucie Trefná	8.6.2023 datum	 podpis
Vedoucí práce: JUDr. Milan Kocík, MBA	9.6.2023 datum	 podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	12.6.2023 datum	 podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	14.6.2023 datum	 podpis
Rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	26.6.2023 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval(a) samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucí (ho) a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce JUDr. Milan Kocík, MBA za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

TREFNÁ, L. *Prevence šikany na Základní škole pod Svatou Horou v Příbrami: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2024. 74 s. Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Milan Kocík, MBA.

Klíčová slova: šikana, násilí, škola, oběť, agresor

Bakalářská práce je rozdělena do dvou hlavních částí, teoretické a praktické. Teoretická část pojednává o problematice šikany na Základní škole pod Svatou Horou v Příbrami. Blíže popisuje definici šikany, její vznik, příčiny a formy šikany, aktéry šikany a jejich charakteristiky, dopady na jednotlivé aktéry, školní prostředí a širší společnost, její řešení a především prevenci. Praktická část práce se věnuje výzkumnému šetření, kdy byla zvolena metoda kvantitativního dotazníkového šetření mezi žáky vybrané základní školy a kvalitativní polostrukturovaný rozhovor se zkušeným pedagogem. Kvantitativní část výzkumu poskytuje data o rozsahu a charakteru šikany ve školním prostředí, zatímco kvalitativní rozhovor přináší hlubší porozumění postojům pedagogů k šikaně a jejím možným řešením. Výsledky práce by měly přispět k lepšímu porozumění problematice šikany, podpořit efektivní opatření a nabídnout doporučení pro zlepšení praxe na základních školách.

ABSTRACT

TREFNÁ, L. *Prevention of Bullying at the Primary School under Svata Hora in Příbram: Bachelor's Thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2024. 74 pgs. Supervisor: JUDr. Milan Kocík, MBA.

Key words: bullying, violence, school, victim, aggressor

The bachelor's thesis is divided into two main parts, theoretical and practical. The theoretical part addresses the issue of bullying at the Elementary School under Svata Hora in Příbram. It provides a detailed description of the definition of bullying, its origins, causes, and forms, the actors involved in bullying and their characteristics, the impacts on the individual actors, the school environment, and broader society, its resolution, and primarily prevention. The practical part of the thesis is dedicated to research investigation, utilizing the method of quantitative survey among the students of the selected elementary school and a qualitative semi-structured interview with a experienced teacher. The quantitative part of the research provides data on the extent and nature of bullying in the school environment, while the qualitative interview offers a deeper understanding of teachers' attitudes towards bullying and its possible solutions. The results of the thesis aim to contribute to a better understanding of the issue of bullying, support effective measures, and offer recommendations for improving practices in elementary schools.

Obsah

1	Cíl a metodika bakalářské práce	10
2	Pojem šikana	11
2.1	Vývoj šikany	13
2.2	Stádia šikany	13
3	Formy šikany.....	15
3.1	Fyzická šikana.....	15
3.2	Psychická šikana	16
3.3	Kyberšikana	17
4	Příčiny a důsledky šikany.....	20
4.1	Psychické dopady.....	21
4.2	Fyzické dopady	22
4.3	Sociální dopady.....	22
4.4	Dopady šikany na blízké okolí.....	23
5	Pojem agrese a agresivita	24
5.1	Agrese	24
5.2	Agresivita.....	27
5.3	Formy agresivního chování:	28
5.4	Faktory ovlivňující agresivitu	28
5.5	Dopady agresivního chování.....	29
6	Odhalování a diagnostika šikany	31
6.1.1	Pravidelné monitorování a hodnocení	31
6.1.2	Přímé pozorování a intervence	31
6.1.3	Analýza incidentů a intervence	31
6.2	Prevence a výchova.....	32
6.3	Diagnostika šikany	32
7	Účastníci šikany	34
7.1	Agresor.....	34

Charakteristika agresora.....	34
7.2 Oběť	36
7.3 Pozorovatelé.....	37
8 Šikana ve škole a její prevence	38
8.1 Preventivní opatření	38
8.2 Pravidelné monitorování a hodnocení	39
8.3 Intervenční opatření	40
8.4 Dlouhodobé strategie	41
9 Výzkumné šetření.....	42
9.1 Provedená šetření a cíl práce.....	42
9.2 Výzkumné otázky a stanovení hypotéz.....	43
9.3 Výsledky a vyhodnocení dotazníkového šetření.....	45
9.4 Výsledky a vyhodnocení rozhovoru	58
Závěr	60
Seznam použitých zdrojů	62
Seznam tabulek a grafů	65
Seznam příloh.....	66

Úvod

Tématem této bakalářské práce je Prevence šikany na Základní škole pod Svatou Horou v Příbrami. V rámci tématu je cílem práce teoreticky a popisně zpracovat základní teorii šikany. Blíže popisuje pojem šikana, kdy se jedná o závažný sociologicko-patologický jev, hlavně na základních školách, který zasahuje do života mnoha dětí po celém světě a má závažné dlouhodobé až trvalé následky nejen pro oběti, ale také pro agresory, pedagogy, školní a mimoškolní prostředí. Jedná se o cílené a opakované užití fyzických a psychických útoků jedincem nebo skupinou jedinců vůči osobám, které se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit.

Práce se zaměřuje na projevy šikany, jako jsou fyzické útoky, verbální agrese, psychický nátlak či izolace oběti. Tyto projevy mají závažné důsledky pro všechny zúčastněné jedince. Oběti šikany často trpí nízkým sebevědomím, úzkostí, depresí a často se u nich rozvíjí vážné psychické poruchy. Agresori si často svým šikanujícím chováním upevňují vzorce antisociálního chování, což vede k dalším problémům v jejich osobním a následně profesním životě. Blíže zkoumá dopady na oběti a agresory, jejich charakteristiku a možnosti pomoci. Těmito tématy se zabývá v jednotlivých kapitolách.

Dále se práce zaměřuje na analýzu preventivních opatření a strategií, které mohou být implementovány na Základní škole pod Svatou Horou v Příbrami. Zahrnuje teoretické přístupy k prevenci šikany, tak i praktické kroky, které mohou přispět k vytvoření bezpečného školního prostředí. Cílem práce je nejen porozumět problematice šikany, ale také nabídnout konkrétní doporučení pro prevenci a intervenci, která mohou být využita v praxi.

V praktické části autorka vyhodnotila získaná kvantitativní data z dotazníkového šetření od respondentů a kvalitativní data z polostrukturovaného rozhovoru se zkušeným pedagogem. V závěru práce shrnuje hlavní poznatky a navrhuje konkrétní kroky pro efektivní prevenci šikany na této základní škole. Doufá, že tato práce přispěje k lepšímu porozumění a řešení tohoto vážného problému, který ovlivňuje životy mnoha dětí a jejich rodin.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

V bakalářské práci je hlavním cílem teoreticky a popisně zpracovat problematiku agresivního chování a šikany mezi dětmi na základní škole a proniknout do jejich jednotlivých aspektů. Vedlejším cílem je provést analýzu získaných kvantitativních dat z dotazníkového šetření a kvalitativních dat z polostrukturovaného dotazníku. Práce je složena ze dvou hlavních částí, teoretické a praktické.

V teoretické části bude nejprve vysvětlen pojem šikana, který je základním stavebním kamenem pro pochopení celého jevu. Dále se práce soustředí na jednotlivé formy šikany, které zahrnuje fyzické, psychické a sociální útoky. Definice šikanování bude rozebrána, aby bylo jasné, jaké jednání se pod tento termín řadí. Následně se bude věnovat vzniku a příčinám šikany, které jsou různého charakteru. Důležitou součástí teoretické části je také analýza školního prostředí, kde k šikaně nejčastěji dochází. Tato část se zaměřuje na podrobný popis šikany mezi žáky a bude zkoumáno, jaké postoje a reakce mají pedagogové na tuto problematiku. Pro lepší porozumění důsledkům šikany, práce zahrnuje i analýzu dopadů na jednotlivé jedince, což zahrnuje jak oběti, agresory, tak blízké okolí. Bude se též věnovat procesu odhalování šikany, což je klíčové pro její účinné řešení. V této části se také zaměřuje na různé možnosti preventivního opatření, která mohou pomoci snížit výskyt šikany ve školách.

V druhé, praktické části, se práce zaměřuje na výzkumné šetření, které bylo provedeno za účelem získání konkrétních dat a hlubšího porozumění situaci na Základní škole pod Svatou Horou v Příbrami. Pro tento účel byla provedena kombinace kvantitativního dotazníkového šetření mezi žáky druhého stupně základní školy a kvalitativního polostrukturovaného rozhovoru se zkušeným pedagogem. Tyto metody poskytly cenná data o rozsahu a charakteru šikany ve školním prostředí a umožnily hlubší porozumění postojů pedagogů k šikaně, jejich zkušeností s touto problematikou a strategií, které používají při jejím řešení.

Cílem je získat komplexní pohled na problematiku šikany na Základní škole pod Svatou Horou v Příbrami. Výsledky této práce by měly být nápomocné k lepšímu porozumění této závažné problematice, identifikovat efektivní preventivní opatření a navrhnout strategie pro účinnější řešení šikany ve školním prostředí.

2 Pojem šikana

Jedním z nejčastějších sociálně-patologických jevů na základních školách, který zasahuje do života mnoha dětí po celém světě, je šikana. Je to jev, který má závažné důsledky nejen pro oběti, ale také pro agresory, pedagogy a školní prostředí, ale také pro blízké okolí. Projevem šikany není pouze jednání žáků spojené s fyzickým násilím, ale také zahrnuje psychické týrání, speciální vyloučení a kyberšikanu. Fyzická šikana se projevuje zejména v podobě napadání, bití, utlačování, bodání, škrcení, tahání za vlasy, kopání, pálení a cílem je co nejvíce ublížit oběti.¹

S fyzickou šikanou je spojena i šikana psychická, která má na oběti značný dopad. Psychická šikana není na první pohled viditelná a zejména se projevuje verbálními útoky a urážkami, manipulativním jednáním a vydíráním, šířením nepravdivých informací o oběti a postupně dochází k izolování jedince od kolektivu. Jedním z hlavních důvodů, proč děti šikanují, je potřeba získání moci a kontroly nad ostatními.

Agresori často používají šikanu jako prostředek k získání sociálního postavení a respektu mezi vrstevníky. Obětí se stávají fyzicky slabší jedinci a jedinci ze sociálně slabších poměrů. Děti, které se stanou obětí šikany, trpí dlouhodobými následky, ať už fyzickými nebo psychickými. Tohle vše ovlivňuje jejich osobní a profesní růst a navazování zdravých mezilidských vztahů.²

ŘÍČAN, Pavel a JANOŠOVÁ, Pavlína, pohlízejí na pojem šikany takto:

“Šikana je ubližování někomu, kdo se nemůže nebo nedovede bránit. Obyčejně mluvíme o šikaně tehdy, když jde o opakované jednání, ve velmi závažných případech označujeme za šikanu i jednání jednorázové, s hrozbou opakování.”³

Pojem šikana je původem z francouzského slova *chicane*, což v překladu znamená zlomyslné obtěžování, týrání, sužování a pronásledování. Na šikanu je potřeba pohlížet jako na rozsáhlý problém dnešní společnosti. Je potřeba si uvědomit, že se šikana netýká pouze dětí a mládeže, ale je rozsáhlá do různých věkových

¹LOVASOVÁ, Lenka. *Šikana*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. s. 6 ISBN 80-86991-65-2.

²KOLÁŘ, Michal. *Skrytý svět šikanování ve školách: příčiny, diagnostika a praktická pomoc*. Pedagogická praxe. Praha: Portál, 1997. s. 25-26 ISBN 80-717-8123-1.

³ŘÍČAN, Pavel a JANOŠOVÁ, Pavlína. *Jak na šikanu. Pro rodiče*. Praha: Grada, 2010. S. 21 ISBN 978-80-247-2991-6.

kategorií. Setkat se s ní můžeme nejen v mateřské škole, ale i na všech dalších stupních školského vzdělání. Dále pak v rodině, v dětských domovech, v domovech pro seniory, v zaměstnání, ve sportovních zařízeních, ve výchovných či diagnostických ústavech či v armádě nebo ve vězení.⁴

Za šikanu nelze brát všechno zlé a nepříjemné chování vůči žákovi nebo žákům, kdy si děti vzájemně ubližují. Je potřeba si uvědomit, že šikana je prováděna vůči vybranému jedinci, který je z jakéhokoliv důvodu bezbranný (fyzický handicap, psychická odlišnost, neobratnost, izolovanost v kolektivu, skupinový útok atd.) a jedná se tak o tzv. asymetrickou agresi.⁵

Vzhledem k tomu, že šikana zasahuje svými znaky a důsledky do různých právních odvětví, v našem právním řádu nenajdeme žádnou přesnou definici tohoto pojmu, proto Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) reagovalo na tuto problematiku a pro komplexní řešení šikany vymezilo specifikaci pojmu takto.⁶

“Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit jedinci, ohrozit nebo zastrašovat jiného žáka, případně skupinu žáků. Je to cílené a obvykle opakované užití násilí jedincem nebo skupinou vůči jedinci nebo skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí druhé osobě, tak útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako nápadné přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků.”⁷

Nelze také vyloučit skutečnost, že pokud dojde k jednorázové události, kdy dojde ke zvlášť krutému a brutálnímu činu, lze to považovat za šikanu. Samozřejmě za předpokladu, že nedojde k tak závažnému skutku, kdy by byla naplněna skutková podstata trestného činu.⁸

---

⁴KOLÁŘ, Michal. *Skrytý svět šikanování ve školách: příčiny, diagnostika a praktická pomoc*. Pedagogická praxe. Praha: Portál, 1997. s. 17 ISBN 80-717-8123-1.

⁵BENDL, Stanislav. *Prevence a řešení šikany ve škole*. Pedagogika (ISV). Praha: ISV, 2003. s. 29 ISBN 80-866-4208-9.

⁶Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 28 275/2000-22, k prevenci a mezi žáky škol a školských zařízení.

⁷LOVASOVÁ, Lenka. *Šikana*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. s. 6 ISBN 80-86991-65-2.

⁸LOVASOVÁ, Lenka. *Šikana*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. s. 6 ISBN 80-86991-65-2.

2.1 Vývoj šikany

V minulosti se šikana považovala za běžnou součást dětství a nebyla jí věnována taková pozornost, jako je tomu dnes. Intervence byly sporadické a často závisely na jednotlivých učitelích nebo rodičích. Šikana se běžně projevovala ve formě bití, kopání, nadávek, pomluv, posmívání a sociální izolace. V současné době se více diskutuje o psychologických a sociálních dopadech šikany, jelikož výzkumy ukazují, že šikana má negativní důsledky na oběti. Toto vedlo k zavedení preventivních programů, jejichž cílem je vzdělávat učitele, žáky a rodiče o šikaně a jak jí předcházet. Vývoj šikany a její prevence ukazuje, jak se společnost postupně více a více zaměřuje na vytváření bezpečného a podpůrného prostředí pro děti. Pokračující výzkum a inovace jsou klíčové pro efektivní řešení tohoto problému.⁹

2.2 Stádia šikany

Šikanování je proces, který se postupně vyvíjí v několika určitých stádiích, které rozdělujeme takto:¹⁰

Ostrakismus – v počátcích a nejmírnějším stadiu se jedná zejména o izolaci postiženého jedince. Dítě – oběť nemá žádné kamarády a nikdo jej nebere vážně. Komunikace probíhá převážně znevažujícím způsobem. Oběť je zesměšňována, a vtípky, a když se ohradí, je jí vytknuto, že nerozumí legraci a nemá smysl pro humor.¹¹

Přitvrzování – agresor mapuje situaci a testuje, kam až manipulace může zajít. Zkouší takzvaně přitvrdit a manipulace nabývá podoby tělesných útoků. Posléze agresor nabývá zjištění, že mu toto jednání přináší nejen pocit uspokojení, ale i obdiv a respekt ostatních dětí, což jej samozřejmě dále povzbuzuje.¹²

Nukleonový – ve třetím stadiu se sympatizující jedinci s agresorem spojí, a tím vytvoří společnou strategii výběru oběti. Šikanování tak nabývá na organizovanosti. Rozdělení rolí je již pevné, a pokud se nyní neuskuteční silná pozitivní podskupina, jsou

---

⁹KOLÁŘ, Michal. *Bolest šikanování: [cesta k zastavení epidemie šikanování ve školách]*. Praha: Portál, 2001. s. 40 ISBN isbn80-7178-513-X.

¹⁰LOVASOVÁ, Lenka. *Šikana*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. s. 7-8 ISBN 80-86991-65-2.

¹¹LOVASOVÁ, Lenka. *Šikana*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. s. 7-8 ISBN 80-86991-65-2.

¹²LOVASOVÁ, Lenka. *Šikana*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. s. 7-8 ISBN 80-86991-65-2.

vytvořeny předpoklady pro to, aby se šikanování stalo normou celé skupiny.¹³

Mlčící většina – ve čtvrtém stadiu dochází k přijetí norem agresorů a chování této skupiny se stává zákonem pro ostatní děti, které je ze strachu poslouchají, případně přisluhují. Sílí tlak ke konformitě na dosud neangažované členy skupiny, kteří se nakonec většinou aktivně zapojují. Hlavní roli hraje samozřejmě strach, že pokud by zůstali stranou, mohli by na sebe upoutat pozornost agresorů a dostat se tak do pozice oběti.¹⁴

Dokonalá šikana – šikana je nyní předmětem zábavy pro celou skupinu, která dokonce agresory za pobavení odměňuje potleskem. V tomto stadiu lze pozorovat psychickou manipulaci ve velmi propracované podobě. Kupříkladu je-li oběť vyvolána k tabuli, již při prvních slovech třída propuká ve smích. To se logicky projeví na výkonu dítěte u tabule a špatná známka na sebe nenechá dlouho čekat. Očekávání třídy je tak vrchovatě naplněno. Psychické rozpoložení přihlížejících se podobá rozpoložení obecnstva římských cirků při gladiátorských zápasech. Tomu nezřídka napomáhá i pedagog, který v neuvědomělé snaze zavděčit se třídě obět' sám ironizuje. Na úkor oběti se dále spřádají nejrůznější intriky, dochází ke stálému nárůstu a zdokonalování násilí.¹⁵

Toto rozdělení se především používá z didaktických důvodů, jelikož v praxi není možné vysledovat a vymezit jasné hranice mezi jednotlivými stadii, jelikož v sebe přecházejí, překrývají se a splývají.¹⁶

---

¹³LOVASOVÁ, Lenka. *Šikana*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. s. 7-8 ISBN 80-86991-65-2.

¹⁴LOVASOVÁ, Lenka. *Šikana*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. s. 7-8 ISBN 80-86991-65-2.

¹⁵LOVASOVÁ, Lenka. *Šikana*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. s. 7-8 ISBN 80-86991-65-2.

¹⁶KOLÁŘ, Michal. *Skrytý svět šikanování ve školách: příčiny, diagnostika a praktická pomoc*. Pedagogická praxe. Praha: Portál, 1997. s. 17-20 ISBN 80-717-8123-1.

3 Formy šikany

Formy šikany neboli rozdělení z hlediska jejího provedení a dopadu, popřípadě místa, kde k šikaně dochází. Samozřejmě také záleží na pohlaví a věku. Mezi dětmi je šikana mírnější než mezi mladistvými. Co se týče pohlaví, tak převážně u mužů je typičtější fyzická šikana, a naopak u žen je typičtější šikana psychická. Opravdu nejhorší, co může nastat je to, že oběť je nucena pobývat ve stejném prostředí jako agresor a tím je pak veliký prostor pro působení šikanování.¹⁷

3.1 Fyzická šikana

Jedná se o velmi rozmanitý druh šikany, který se projevuje nejrozličnějšími druhy násilí, jejímž hlavním cílem je způsobit co největší bolest. Jedná se o fyzické útoky v podobě napadání, bití, utlačování, bodání, kopání, pálení a tak podobně. U této formy šikany si můžeme všimnout různých nevysvětlitelných modřin, otoků, škrábanců, odřenin, stopy po pálení cigaretou a tak podobně. V nejhorších případech se může šikana projevit v podobě nalomených či zlomených kostí, vyražených zubů či vytrhanými vlasy. Tato forma šikany je pro oběť velmi bolestivá a traumatizující, ale vzhledem k tomu, že oběť má viditelné stopy na těle, tak je mnohem snadnější tuto formu šikany odhalit a zabránit tak v jejím pokračování. Tím se samozřejmě nezlehčuje forma psychická, která sice není viditelná, ale pro oběť je též velmi bolestivá a může mít vážné následky.¹⁸

Znaky fyzického násilí jsou rozdělovány takto:

- Viditelná fyzická zranění
- Útočník používá různé formy fyzického násilí
- Opakovanost incidentů, kdy je oběť napadána stejným útočníkem
- Vyvolání pocitu strachu a úzkosti u oběti
- Náhlé změny v chování
- Vyhýbání se sociálním interakcím

---

¹⁷KOLÁŘ, Michal. *Bolest šikanování: [cesta k zastavení epidemie šikanování ve školách]*. Praha: Portál, 2001. s. 28-30 ISBN 80-7178-513-X.

¹⁸MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže. Pedagogika (Grada)*. Praha: Grada, 2009. s. 89-104 ISBN 978-80-247-5309-6.

Fyzická šikana je vážným problémem, který vyžaduje aktivní a systematický přístup k prevenci a intervenci. Včasná identifikace a adekvátní podpora obětí mohou významně přispět k omezení jejich negativních dopadů.¹⁹

3.2 Psychická šikana

Tato forma šikany není na první pohled viditelná a ze začátku se jeví velice nevinně. Projevuje se různými způsoby, kdy ze začátku dochází k upozorňování jistých nedostatků týkající se oběti. Nejčastějším projevem je slovní napadání kvůli fyzickému vzhledu. Ne každý byl obdarován dokonalostí, kdy nemá na těle jedinou chybu. Některé z dětí je moc tlusté nebo naopak moc hubené, nosí brýle nebo rovnátka. Další nedostatky, respektive odlišnosti, jsou spojeny s vyjadřováním, kdy dítě koktá a šišlá, a proto je pro něj obtížnější navazování kontaktů v kolektivu. Také dochází k posmívání, co se týče inteligence, kdy někdo je nadprůměrně inteligentní a někdo zase podprůměrně.²⁰

Znaky psychického týrání jsou například tyto:

- Systémové ponižování a kritizování
- Manipulativní jednání a vydírání
- Ignorování a vylučování
- Sledování a kontrola činnosti
- Nepřiměřené vytváření viny
- Omezování svobody a rozhodování
- Nátlak a vytváření pocitu bezmocnosti
- Verbální útoky a urážky
- Rozšiřování nepravdivých informací o oběti
- Omezování kontaktu s přáteli a rodinou

---

¹⁹MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže. Pedagogika (Grada)*. Praha: Grada, 2009. s. 89-104 ISBN 978-80-247-5309-6.

²⁰ŘÍČAN, Pavel. *Agresivita a šikana mezi dětmi: jak dát dětem ve škole pocit bezpečí. Pedagogická praxe*. Praha: Portál, 1995. s. 18 ISBN 80-7178-049-9.

Psychická šikana se samozřejmě netýká pouze slovního napadání. Dalším projevem je odmítání jakéhokoliv kontaktu, kdy dochází k tomu, že je oběť odmítána a nikdo se s ní nebaví, nepozdraví a neodpoví na pozdrav. Oběti jsou vyhazovány věci, schovávány věci, poškozovány věci, mohou být od nich vyžadovány svačiny, peníze na svačiny či obědy nebo jsou po nich vyžadovány i větší částky peněz. Dále bývá oběť zavírána na záchodech o přestávce nebo nevpuštěna do třídy nebo ze třídy. Tímto vším lze poukázat na to, že šikana je závažný společenský problém.²¹

3.3 Kyberšikana

Kyberšikana je pro společnost stále nový fenomén, který se neustále rozvíjí společně s rozvojem nových technologií. Tato forma šikany je charakteristická svou opakovaností a záměrností agresora ublížit oběti. Vzhledem k tomu, že se toto jednání odehrává ve virtuálním prostoru prostřednictvím elektronických zařízení, získává tak agresor absolutní anonymitu a je tak mnohem obtížné jej dopadnout a potrestat.²²

V odborné literatuře autorů PRICE, J. M.; DALGLEI, J. je kyberšikana definována takto: *„Kyberšikana je kolektivní označení jedné z forem šikany prostřednictvím elektronických médií, jako je internet a mobilní telefony, které slouží k agresivnímu a záměrnému poškození uživatele těchto médií. Stejně jako tradiční šikana zahrnuje i kyberšikana opakované chování a nepoměr sil mezi agresorem a obětí“*.²³

V dnešní době má téměř každé dítě mobilní telefon a s tím je spojené i užívání sociálních sítí. Nejčastěji používané sociální sítě mezi dětmi jsou Youtube, TikTok, Instagram a Facebook. Na těchto portálech je vyžadováno, aby si dotyčný vytvořil svůj vlastní profil, kam je vyžadováno přihlášení pomocí uživatelského jména a hesla. Dále profil umožňuje uživateli sdílet své osobní informace, které jsou dostupné dalším uživatelům. Mezi tyto informace řadíme například jméno, příjmení, datum narození, adresa místa bydliště, věk, telefonní číslo, popřípadě místo, kam dochází do školy. Na těchto sítích lze s ostatními uživateli sdílet videa a fotografie. Tyto informace jsou velice citlivé a mohou být snadno zneužity nejen spolužáky, ale taky agresory z řad

---

²¹MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže. Pedagogika (Grada)*. Praha: Grada, 2009. s. 89-104 ISBN 978-80-247-5309-6.

²²ČERNÁ, Alena. *Kyberšikana: průvodce novým fenoménem. Psyché (Grada)*. Praha: Grada, 2013. s. 9-11 ISBN 978-80-210-6374-7.

²³PRICE, J. M.; DALGLEI, J. *Cyberbullying: Experiences, impacts, and coping strategies as described by Australian young people. Youth Studies Australia*, 2010. s. 51 ISSN 1038-2569.

dospělých jedinců. Je velice nutné, aby děti byly řádně poučeny, s jakými nástrahy se mohou na internetu setkat a jak správně nakládat s údaji, které sdílí se světem.²⁴

Kyberšikana je stejně zákeřná jako klasická šikana, kdy cílem je ublížit a ponížit oběť. Avšak u této formy šikany je mnohem obtížnější jí odhalit, neboť se odehrává ve virtuálním světě a tento svět je mnohdy cizí, jak dospělým jedincům, tak rodičům. Tímto se dostává agresor do značné výhody, neboť mu virtuální svět nabízí anonymitu, publikum sociálních sítí a možnost schovat se za jinou osobu. Agresoři většinou bývají velice inteligentní a zdatní v oblasti kyberprostoru a umí velice dobře zacházet s informacemi. Proto bývá obtížné agresora odhalit.²⁵

Druhy kyberšikany:

Kyberstalking – Tento druh zahrnuje opakované používání elektronických prostředků k úmyslnému obtěžování, zastrašování nebo vydírání jednotlivce nebo skupiny, obvykle prostřednictvím internetu nebo mobilních telefonů. Kyberšikanování může zahrnovat posílání hrubých zpráv, šíření fám nebo hanlivých obrázků a videí. Pronásledovaná oběť ztrácí naprosté soukromí, osobní údaje a pocit bezpečí.²⁶

Kyberharašení – Jedná se o formu obtěžování, která se odehrává prostřednictvím digitálních technologií, jako jsou internet, sociální sítě, e-mail nebo mobilní telefony. Tento termín zahrnuje různé typy nevyžádaného a nežádoucího chování, které mohou způsobovat psychické a emocionální utrpení oběti.²⁷

Kybergrooming – Jedná se o proces, při kterém dospělá osoba manipuluje a navazuje vztah s nezletilou osobou prostřednictvím internetu nebo digitálních technologií s cílem ji sexuálně zneužít. Tento proces často zahrnuje postupné získávání důvěry dítěte a jeho izolaci od podpůrných sítí, jako jsou rodiče nebo přátelé.²⁸

Flaming – Jedná se o specifickou formu kyberšikany, která zahrnuje posílání či zveřejňování urážlivých, vulgárních nebo provokativních komentářů s cílem vyvolat

---

²⁴KOLÁŘ, Michal. *Bolest šikanování: [cesta k zastavení epidemie šikanování ve školách]*. Praha: Portál, 2001. s. 28-30 ISBN 80-7178-513-X.

²⁵ČERNÁ, Alena. *Kyberšikana: průvodce novým fenoménem. Psyché (Grada)*. Praha: Grada, 2013. s. 26 ISBN 978-80-210-6374-7.

²⁶ECKERTOVÁ, Lenka a DOČEKAL, Daniel. *Bezpečnost dětí na internetu: rádce zodpovědného rodiče*. Brno: Computer Press, 2013. s. 67 ISBN 978-80-251-3804-5.

²⁷ČERNÁ, Alena. *Kyberšikana: průvodce novým fenoménem. Psyché (Grada)*. Praha: Grada, 2013. s. 26 ISBN 978-80-210-6374-7.

²⁸BURDOVÁ, Eva a TRAXLER, Jan. *Bezpečně na internetu*. Praha: Středočeský kraj ve spolupráci se Vzdělávacím institutem Středočeského kraje (VISK), 2014. s. 14-17 ISBN 978-80-904864-9-2.

emocionální reakci nebo konflikt. Tento jev se nejčastěji vyskytuje v online diskuzích, na sociálních sítích, v e-mailech nebo na různých internetových fórech.²⁹

Sexting – Zahrnuje sdílení osobních a intimních obrázků nebo videí bez souhlasu dotyčné osoby, což může vést k ponižování a manipulaci. Tito jedinci riskují zneužití poskytnutého materiálu.³⁰

Hacking – Útočník získává neoprávněný přístup k cizím účtům na sociálních sítích nebo jiných online platformách za účelem šíření nepravdivých informací nebo poškozování reputace.³¹

Sociální sítě jsou také skvělým prostředím pro šíření dětské pornografie, kdy predátoři z řad pedofilů využívají dětské naivity a můžou se vydávat za někoho jiného, a tak lehce navázat kontakt s dítětem.³²

---

²⁹ŠMAHEL, David. *Psychologie a internet: děti dospělými, dospělí dětmi. Psychologická setkávání*. Praha: Triton, 2003. s. 6 ISBN 80-7254-360-1.

³⁰KOPECKÝ, Kamil. *Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. s. 43 ISBN 978-80-244-4861-9.

³¹ZVÍROTSKÝ, Michal. *Terminologický a výkladový slovník šikany. Pedagogika (Grada)*. Praha: Grada, 2023. s. 154 ISBN 978-80-271-5187-5.

³²KOPECKÝ, Kamil. *Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. s. 43 ISBN 978-80-244-4861-9.

4 Příčiny a důsledky šikany

Je velice důležité mít na paměti, že není ztráta času, pokud se důkladně snažíme odhalit příčiny, proč se jedinec/dítě-agresor chová tak, jak se chová a proč se jiný jedinec/dítě dostal do pozice oběti. Až po zjištění informací a následné analýzy příčin je možné určitým způsobem šikanu řešit. Samozřejmě není žádné překvapení, že příčiny jsou mnohdy zakořeněny v rodinách hlavních aktérů. Rozlišují se čtyři hlavní motivy agresivního chování:³³

Tlak kolektivu – jedinec je nucen k tomu, aby se choval přesně tak, jak společnost očekává. Například od chlapců se očekává, že budou silní a mužní a nebudou se bát udělit ránu či ránu dostat. Nikoliv, že budou změkčilý či zženštilý, aby se tak nestali terčem posměchu a pohrdání.

Touha po moci – v tomto případě lze mluvit o tom, že jedinec je ovládán touhou po tom, ovládat někoho druhého, čímž může být uspokojeno jeho ego (někdo je nám vydán na milost a nemilost) nebo to dělá z materiálních důvodů (nabytí hmotné věci, peněz).³⁴

Motiv krutosti – v tomto případě je jedinec uspokojován tím, že vidí druhého trpět, kdy lze říct, že si jedinec vychutnává utrpení druhého. Krutost šikanování je důležitý aspekt, který stojí za hlubší analýzu. Šikanující často usilují o pocit nadřazenosti nad ostatními. Krutost je pro ně způsob, jak si upevnit své postavení a kontrolu nad oběťmi. Kruté chování může být kompenzací za pocity bezmoci nebo méněcennosti v jiných oblastech života, například doma nebo ve škole. Někteří šikanující mají sníženou schopnost empatie, což znamená, že neprožívají bolest a utrpení obětí tak, jak by to dělali jiní lidé. Kruté chování bývá podporováno vrstevníky, kteří oceňují agresivitu jako znak síly a moci. Skupinový tlak následně vede k tomu, že jedinci šikanují, aby zapadli nebo získali respekt.³⁵

Zvědavost, experiment – v tomto případě jedinec zkouší, až kam může zajít a co je druhý schopen vydržet, případně jak bude reagovat.

---

³³LOVASOVÁ, Lenka. *Šikana*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. s. 11-12 ISBN 80-86991-65-2.

³⁴LOVASOVÁ, Lenka. *Šikana*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. s. 7-8 ISBN 80-86991-65-2.

³⁵Kolář, Michal, *Nová cesta k léčbě šikany*. Vydání 1. Praha: Portál, 2011, Pedagogická praxe. S. 37-44 ISBN 978-80-367-871-5.

Je zapotřebí, aby byly splněny určité podmínky proto, aby se šikana mohla plně rozvinout, a proto se se rozlišují tři základní podmínky:³⁶

- Přítomnost potencionálního šikanujícího agresora,
- Přítomnost potencionální oběti šikanování,
- Přítomnost takového klimatu skupiny, které šikanování připustí, respektive mu nezabrání.

Šikana má hluboké a dlouhodobé sociální dopady, které ovlivňují nejen jednotlivce, kteří jsou přímo zapojeni, ale i širší školní a společenské prostředí. Pro účinné řešení šikany je nutné nejen rychle a adekvátně reagovat na jednotlivé případy, ale také implementovat preventivní opatření a podporovat zdravé a pozitivní mezilidské vztahy.³⁷

4.1 Psychické dopady

Oběti šikany často trpí zvýšenou úzkostí a depresivními symptomy. Tyto problémy mohou přetrvávat i dlouho po skončení šikany a mohou vyžadovat dlouhodobou psychologickou intervenci. Opakované ponižování a urážení vede k podstatnému snížení sebevědomí a sebedůvěry oběti. Tento pokles může negativně ovlivnit sociální interakce a akademické výsledky.

Psychické dopady šikany jsou rozsáhlé a hluboké, ovlivňující emocionální, kognitivní a behaviorální aspekty života obětí. Tyto dopady mohou přetrvávat dlouhodobě a vyžadují komplexní a citlivý přístup k jejich řešení. Je důležité, aby školy, rodiče a profesionálové v oblasti duševního zdraví byli schopni rozpoznat a adresovat tyto dopady a poskytovali potřebnou podporu a intervenci obětem šikany.³⁸

Psychické dopady se netýkají jen oběti, ale mají také vliv na samotného agresora. Agresivní chování je posilováno, pokud není adekvátně řešeno. Agresoři mohou začít věřit, že násilí je efektivní nástroj, jak dosáhnout všeho, po čem touží. Nedostatek empatie a morálního uvědomění je často spojen s agresivním chováním.

---

³⁶LOVASOVÁ, Lenka. *Šikana*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. s. 11-12 ISBN 80-86991-65-2.

³⁷LOVASOVÁ, Lenka. *Šikana*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. s. 12 ISBN 80-86991-65-2.

³⁸KOLÁŘ, Michal. *Bolest šikanování: [cesta k zastavení epidemie šikanování ve školách]*. Praha: Portál, 2001. s. 100-102 ISBN 80-7178-513-X.

Agresori mohou mít potíže s rozvojem zdravého morálního kompasu a pochopením důsledků svého jednání.³⁹

4.2 Fyzické dopady

Stres z šikany může způsobovat fyzické symptomy, jako jsou bolesti hlavy, břicha nebo potíže se spánkem. Tyto symptomy jsou často reakcí těla na dlouhodobý stres a úzkost. V extrémních případech šikana vede k sebepoškozování nebo sebevražedným myšlenkám. Tyto závažné důsledky vyžadují okamžitou odbornou pomoc a podporu.⁴⁰

Fyzické dopady šikany jsou rozmanité a mohou mít vážné a trvalé následky na zdraví a blaho obětí. Je důležité, aby školy, rodiče a komunity věnovali pozornost fyzickým známkám šikany a poskytovali potřebnou podporu a intervenci. Včasná identifikace a řešení šikany mohou pomoci minimalizovat její fyzické dopady a zlepšit celkovou kvalitu života obětí.

4.3 Sociální dopady

Oběti šikany se často stahují do sebe a vyhýbají se sociálním interakcím, což vede k pocitu osamělosti, izolace. Zkušenosti se šikanou mnohdy ovlivňují schopnost obětí navazovat a udržovat zdravé vztahy, což může mít dlouhodobé důsledky na jejich sociální život a kariéru. Sociální dopady šikany jsou rozsáhlé a mohou ovlivnit jednotlivce i celé komunity. Je důležité, aby školy a komunity byly proaktivní v prevenci šikany a včasném zasahování, aby minimalizovaly její negativní důsledky. Poskytování podpory obětem, edukace agresorů a zapojení celé komunity do řešení problému jsou klíčové kroky k vytvoření bezpečného a podporujícího prostředí pro všechny. U agresorů dochází k vyloučení z kolektivu, pokud je jejich chování opakované a závažné. Toto vyloučení může vest k sociální izolaci a problémům s adaptací. V závažných případech může šikana vest k právním důsledkům, včetně školních disciplinárních opatření nebo dokonce trestního stíhání.⁴¹

---

³⁹FIELD, Evelyn M. *Jak se bránit šikaně: praktický rádce pro děti, rodiče i učitele*. V Praze: Ikar, 2009. s. 65-73 ISBN 978-80249-1176-2.

⁴⁰KOLÁŘ, Michal. *Bolest šikanování: [cesta k zastavení epidemie šikanování ve školách]*. Praha: Portál, 2001. s. 76-78 ISBN 80-7178-513-X.

⁴¹KOLÁŘ, Michal. *Bolest šikanování: [cesta k zastavení epidemie šikanování ve školách]*. Praha: Portál, 2001. s. 76-78 ISBN 80-7178-513-X.

4.4 Dopady šikany na blízké okolí

Spolužáci, kteří jsou svědky šikany, mohou zažívat strach a nejistotu, kdy následně tyto pocity vedou k obavám, že se sami stanou oběťmi, což může vest k úzkosti a stresu. Někteří spolužáci mohou zažívat pocit viny za to, že nezasáhli nebo nepomohli spolužákovi, který se stal obětí. Tento pocit může negativně ovlivnit jejich psychické zdraví a sebevědomí.⁴²

Učitelé, kteří se musí opakovaně zabývat případy šikany, mohou trpět profesním vyhořením. Toto vyhoření může snížit jejich schopnost efektivně učit a podporovat žáky. Učitelé často cítí bezmoc a frustraci, pokud nejsou schopni efektivně řešit šikanu. Tento pocit může vést k negativnímu postoji k práci a snížené pracovní motivaci. Rodiny obětí i agresorů mohou zažívat vysokou míru stresu a napětí. Rodiče obětí mohou být zdrceni utrpením svého dítěte, zatímco rodiče agresorů se mohou cítit zodpovědní nebo bezradní. Incidenty šikany mohou ovlivnit rodinnou dynamiku a vést k napjatým vztahům mezi členy rodiny. Rodiny mohou potřebovat podporu a poradenství, aby se vyrovnaly s dopady šikany.⁴³

---

⁴²FIELD, Evelyn M. *Jak se bránit šikaně: praktický rádce pro děti, rodiče i učitele*. V Praze: Ikar, 2009. s. 65-73 ISBN 978-80249-1176-2.

⁴³KOLÁŘ, Michal. *Skrytý svět šikanování ve školách: příčiny, diagnostika a praktická pomoc*. Pedagogická praxe. Praha: Portál, 1997. s. 86 ISBN 80-717-8123-1.

5 Pojem agrese a agresivita

Agrese a agresivita jsou dva rozdílné pojmy, kdy agrese je konkrtní chování jedince, jehož cílem je záměrně ublížit oběti a způsobit jí bolest. Zatímto agresivita je charakterová vlastnost, určitý rys osobnosti, se sklony k agresivnímu chování.⁴⁴

5.1 Agrese

Agrese je chování, jehož cílem je ublížit, poškodit nebo zranit jiného jedince, ať už fyzicky, psychicky nebo sociálně. Tento druh chování se projevuje různými způsoby, které jsou ovlivněny danou situací a okolnostem. V odborné literatuře se agrese často rozděluje podle charakteru a motivace na fyzickou, verbální, psychologickou a sociální. Každý typ agrese má vážné důsledky pro oběť i pro širší okolí, ve kterém se vyskytuje. Rozpoznání a pochopení různých forem agrese je klíčové pro efektivní intervenci a prevenci těchto negativních jevů ve společnosti.⁴⁵

Známý český sociolog JANDOUREK, J. na agresi pohlíží jako na „*akt nepřátelství nebo útoku směřující vědomě k poškození druhého, k omezení jeho svobody a ke způsobení psychické nebo fyzické bolesti. V přeneseném smyslu se pojem používá i pro vztahy mezi neosobními celky, např. se mluví o agresi jednoho státu vůči druhému. Agrese u jedince může být myšlenková (nepřátelství zůstává ve sféře představy), verbální, fyzická a zaměřená proti věcem nebo osobám. Agrese přesunutá je zaměřená na jiný objekt, než který agresi původně podnítil*“⁴⁶

Fyzická agrese – Fyzická agrese je forma násilného chování, při které dochází k přímému fyzickému útoku na jinou osobu. Tato forma agrese zahrnuje různé způsoby, jakými útočník může ublížit své oběti fyzicky, které následně mají závažné důsledky pro fyzické a psychické zdraví oběti. Mezi nejběžnější formy fyzické agrese patří bití, kopání, škrábání, tahání za vlasy, bodání, údery pěstí, používání zbraní či jiných prostředků k útoku.⁴⁷

Tato forma násilí vede k vážným zraněním v podobě zlomenin končetí, pohmožděnin, tržných ran na těle a v závažných případech k životu ohrožujícímu stavu.

---

⁴⁴ŘÍČAN, Pavel. *Agresivita a šikana mezi dětmi: jak dát dětem ve škole pocit bezpečí. Pedagogická praxe*. Praha: Portál, 1995. s. 45-47 ISBN 80-7178-049-9.

⁴⁵PETRUSEK, Miloslav; MAŘÍKOVÁ, Hana a VODÁKOVÁ, Alena. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. s. 44 ISBN 80-7184-311-3.

⁴⁶JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 2001. s. 16 ISBN 80-7178-535-0.

⁴⁷MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže. Pedagogika (Grada)*. Praha: Grada, 2009. s. 447-457 ISBN 978-80-247-5309-6.

Oběti fyzické agrese často trpí postraumatickým stresem, úzkostmi, depresí a mnoho dalšími problémy spojené s narušením psychického stavu. Stres je vyvoláván strachem z opakovaného násilí, což vede k dlouhodobému pocitu nejistoty a ohrožení. Toto negativně ovlivňuje každodenní život a schopnost normálně fungovat ve společnosti.⁴⁸

Podpora obětí fyzické agrese je velmi důležitá a klíčová pro jejich uzdravení. Tato podpora zahrnuje psychologickou pomoc, zdravotní péči a právní ochranu. Systémová opatření a podpora významně přispívají k omezení fyzické agrese a následné ochraně obětí. Je také důležité, aby společnost aktivně pracovala na vytváření bezpečného prostředí pro všechny jedince a působila proti jakékoliv formě násilí.

Fyzická agrese je závažný problém, který vyžaduje pozornost a aktivní přístup k prevenci a intervenci. Systémová opatření a podpora mohou významně přispět k omezení výskytu fyzické agrese a ochraně obětí. K prevenci fyzické agrese je nezbytné zavedení systémových opatření, která zahrnují vzdělávání, výchovu k nenásilí a podporu pozitivních mezilidských vztahů. Ve školách je důležité propagovat programy, které jsou zaměřené proti šikaně a zajistit, aby učitelé a ostatní školní personál byli řádně proškoleni v rozpoznávání a řešení případů spojené s fyzickou agresí.⁴⁹

Verbální agrese – Verbální agrese je forma násilného chování, při které dochází k použití slov za účelem ublížení jiné osobě. Nejběžnějším projevem této agrese jsou urážky, ponižování, zesměšňování, nadávky, vyhrožování nebo opakované kritizování. Bez ohledu na formu, je vždy cílem ublížit psychicky nebo emocionálně oběti. Tato forma agrese má stejně závažné důsledky jako fyzická agrese, zejména v oblasti psychického zdraví a sociálních vztahů oběti.

Verbální agrese je závažný problém, který může mít dlouhodobé negativní dopady na oběti. Je důležité, aby školy, rodiny a pracovní prostředí byly připraveny rozpoznat a řešit tuto formu násilí efektivně a citlivě. U verbální agrese dochází k tomu, že jedinec o sobě pochybuje v oblasti své vlastní hodnoty a svých schopnostech, což má vliv na jeho osobní a profesní život.

---

⁴⁸MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže. Pedagogika (Grada)*. Praha: Grada, 2009. s. 105-120 ISBN 978-80-247-5309-6.

⁴⁹ČÁP, Jan a MAREŠ, Jiří. *Psychologie pro učitele*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. s. 136 ISBN 978-80-7367-273-7.

Verbální agrese je závažný problém, který má dlouhodobé negativní dopady na oběti. Výchova a vzdělání jsou klíčové v prevenci proti této formě násilí. Pedagogové jsou školeni, aby byli schopni rozpoznat a řešit případy verbální agrese a obětem poskytnout řádnou podporu. U těchto obětí hraje významnou roli rodinné zázemí, ve kterém vyrůstají. Rodiče jsou vzorem pro své děti a mají své děti učit respektu, nenásilí a jak efektivně komunikovat a řešit konflikty bez použití násilí.⁵⁰

Psychologická agrese – Psychologická agrese je forma násilného chování, při které útočník používá psychologické a emocionální manipulace k ublížení oběti. Tento typ agrese je subtilnější než fyzická či verbální agrese, ale může mít stejně závažné a dlouhotrvající dopady na oběť. Tato forma násilí zahrnuje taktiky, které podkopávají emocionální a mentální stabilitu oběti, kdy agresor manipuluje s realitou oběti, aby jí donutil pochybovat o svém vlastním rozumu nebo využívá emocionální nátlak k dosažení svého cíle. Cílem je oběť izolovat od okolí a tím tak získat absolutní kontrolu nad ní.⁵¹

Tato forma násilí také zahrnuje opakované kritizování, ponižování a zastrašování, což vede ke snížení sebevědomí a sebedůvěry oběti. Dopady psychologické agrese jsou hluboké a dlouhotrvající. Oběti často trpí chronickým stresem, úzkostmi, depresí a posttraumatickým stresovým syndromem. Často vede i k fyzickým problémům, jako jsou poruchy spánku, bolesti hlavy, migrény a podobné stresové symptomy.

Rozpoznání této formy agrese je klíčové pro efektivní intervenci a podporu obětí. Je důležité, aby učitelé, rodiny a blízké okolí byli schopni včas identifikovat varovné signály a nabídnout pomoc a podporu obětem. Prevence v této oblasti vyžaduje vzdělávání na všech úrovních společnosti. Ve školách jsou zavedeny programy zaměřené na budování zdravých mezilidských vztahů a podporu duševního zdraví. Vytvoření bezpečného prostředí, kde je respekt a empatie základními hodnotami, výrazně přispívá k omezení násilného chování.⁵²

---

⁵⁰ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Dítě v předškolním období. Žijeme s dětmi*. Praha: Mladá fronta, 2004. s. 25-26 ISBN 80-204-1187-9.

⁵¹MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže. Pedagogika (Grada)*. Praha: Grada, 2009. s. 105-120 ISBN 978-80-247-5309-6.

⁵²MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže. Pedagogika (Grada)*. Praha: Grada, 2009. s. 105-120 ISBN 978-80-247-5309-6.

Sociální agrese – Sociální agrese se projevuje manipulací sociálních vztahů s cílem izolovat oběť, šířit pomlavy nebo vytvářet konflikty v sociální skupině. Tato forma agrese je mírnější oproti fyzické či verbální, ale má stejně závažné a dlouhotrvající dopady na oběti. Agresor využívá různé taktiky k dosažení svého cíle tak, že šíří nepravdivé informace nebo pomlavy o oběti. Toto jednání vede k poškození pověsti a narušení vztahů se spolužáky. Hněv a frustrace u agresora často vznikají z osobních problémů nebo stresových situací, které jedinec nedokáže řešit zdravým způsobem. Potřeba moci a kontroly nad ostatními jsou zapříčiněny pocitem nejistoty a méněcennosti, proto má agresor potřebu zajistit dominanci nad ostatními.⁵³

Rozlišení jednotlivých typů agrese je důležité pro pochopení a efektivní řešení tohoto fenoménu ve společnosti. Prevence a řešení agrese vyžadují komplexní přístup, který zahrnuje vzdělávání a podporu pozitivních mezilidských vztahů. Je proto nutný aktivní přístup škol a rodin se zaměřením na vytvoření bezpečného prostředí, kde je přijat každý jedinec a agrese je nepřijatelná.⁵⁴

5.2 Agresivita

Agresivita je komplexní a mnohorozměná vlastnost, která se týká sklonu jednotlivce k vykazování agresivního chování. Je to relativně stabilní charakteristika, která ovlivňuje frekvenci, intenzitu a formy, jakými jedinec vykazuje agresi vůči jiným. Bylo zjištěno, že agresivita je ovlivněna genetickými faktory, výchovou, zkušenostmi a situacemi, ve kterých se jedinec nechází.

Podle autorů PRŮCHA, Jan; WALTEROVÁ, Eliška a MAREŠ, Jiří se agresivitou rozumí „*tendenci projevovat nepřátelství, ať už slovně, nebo útočným činem, tendence prosazovat sám sebe, své zájmy a cíle bezohledně, nemilosrdně a brutálně, tendence ovládnout sociální skupinu, získat takové postavení, které umožňuje vnucovat jí určité názory, rozhodovat o její činnosti a osudu jednotlivých členů.*“⁵⁵

---

⁵³ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Dítě v předškolním období. Žijeme s dětmi*. Praha: Mladá fronta, 2004. s. 25-26 ISBN 80-204-1187-9.

⁵⁴MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže. Pedagogika (Grada)*. Praha: Grada, 2009. s. 105-107 ISBN 978-80-247-5309-6.

⁵⁵PRŮCHA, Jan; WALTEROVÁ, Eliška a MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. s. 12 ISBN 978-80-262-0403-9.

5.3 Formy agresivního chování:

Agresivní chování má mnoho podob, které se liší svou povahou a cílem. Rozlišujeme přímé a nepřímé agresivní chování, proaktivní a reaktivní agresi.

Přímé agresivní chování – je zaměřeno přímo na oběť a je snadno rozpoznatelné. Zahrnuje, jak fyzické násilí v podobě bití, kopání, strkání, škrcení nebo jiné formy fyzického napadení, tak verbální útoky v podobě urážek, nadávek, ponižování a zesměšňování oběti.

Nepřímé agresivní chování – je méně zjevné a často zahrnuje manipulaci nebo skryté útoky, které se hůře detekují. Mezi nepřímé agresivní chování řadíme pomluvy, kdy toto jednání spočívá v šíření nepravdivých informací nebo klepů, za účelem poškození pověsti oběti a sociální izolace, kdy toto jednání spočívá ve vylučování oběti z kolektivu, ignorování nebo bojkotování její účasti na společenských aktivitách.⁵⁶

Proaktivní agrese – toto jednání je cílené a plánované a zaměřené na dosažení konkrétního cíle nebo zisku. Zahrnuje zastrašování v podobě hrozeb nebo nátlaku na oběť, aby vykonala něco proti své vůli a manipulaci, která je využívána ve prospěch útočníka, často bez přímého fyzického násilí, avšak s důrazem na psychický nátlak.

Reaktivní agrese – jedná se o impulzivní a emocionální reakci na vnímané ohrožení nebo provokaci. Reaktivní agrese je charakteristická impulzivností a emoční intenzitou. Impulzivnost spočívá v rychlé a nekontrolovatelné reakci na provokaci, která není předem promyšlená. Emoční intenzita spočívá v silných emocionálních prožitcích, jako je hněv, frustrace nebo strach, které vedou k agresivnímu chování.⁵⁷

5.4 Faktory ovlivňující agresivitu

Agresivita u dětí je ovlivněna hned několika faktory. Nejdůležitější z faktorů je to, v jakém prostředí dítě vyrůstá a jak je vychovááno. Způsob, jakým jsou jedinci vychovááni, má výrazný dopad na jejich rozvoj osobnosti a agresivitu. Děti vyrůstající v prostředí s vysokou mírou násilí nebo zanedbávání jsou častěji náchylné k vykazování agresivního chování. Také děti, kterým je stále něco vyčítáno, snižováno sebevědomí, jsou opakovaně trestány, vykazují větší sklony k agresivitě. Další významnou roli

---

⁵⁶VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese / Marie Vágnerová*. Vyd. 3., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2004. s. 145-149 ISBN 80-7178-802-3.

⁵⁷KOLÁŘ, Michal. *Bolest šikanování*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2005. s. 101-104 ISBN 80-7367-014-3.

v míře agresivity jedince hrají genetické predispozice. Výzkumy ukazují, že určité genetické varianty zvyšují pravděpodobnost agresivního chování.⁵⁸

5.5 Dopady agresivního chování

Dopady agresivního chování mohou být rozsáhlé a ovlivňovat různé oblasti života jedince. Agresivní chování, ať už fyzické, verbální nebo psychologické, má významné důsledky na oběti, agresory a širší společnost. Řadíme sem:⁵⁹

Psychologické a emocionální dopady – Opakované agresivní útoky vedou k rozvoji úzkosti a deprese. Oběti často zažívají strach, bezmoc a beznaděj. Často trpí nízkým sebevědomím a sebepoškozováním. V případě závažného nebo dlouhodobého násilí vyvíjené na oběť, vede k posttraumatické poruše, což zahrnuje noční můry a silné emoční reakce na připomínky traumatu. Agresivní chování samozřejmě neovlivňuje pouze oběť, ale má dopady i na agresory. Opakované agresivní chování může u agresorů upevnit vzorce antisociálního chování a zvýšit riziko kriminality v dospělosti. Agresivní jedinci mnohem obtížněji navazují a udržují zdravé mezilidské vztahy.⁶⁰

Sociální dopady – Oběti mohou být často sociálně izolované, buď kvůli strachu z dalších útoků, nebo proto, že jsou vyloučeny ze sociálních skupin. Ve školním nebo pracovním prostředí vykazují značný pokles výkonu, což je zapříčiněno stresem a nedostatkem soustředění. U agresorů dochází k sociálnímu stigmatizování a odmítání ostatními, což následně vede k dalšímu posilování antisociálních tendencí.⁶¹

Fyzické dopady – U obětí dochází k fyzickým zraněním, které vedou ke krátkodobým nebo dlouhodobým zdravotním následkům. Vzhledem k tomu, je pravděpodobnější, že se u nich rozvinou chronické zdravotní problémy, jako jsou srdeční choroby, vysoký krevní tlak a oslabený imunitní systém. U agresorů též dochází

---

⁵⁸MARTIN, Michael a WALTMAN-GREENWOOD, Cynthie (ed.). *Jak řešit problémy dětí se školou: lexikon pro rodiče*. Praha: Portál, 1997. s. 248. ISBN 80-7178-125-8.

⁵⁹Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 21 149/2016, k prevenci a mezi žáky škol a školských zařízení.

⁶⁰Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 21 149/2016, k prevenci a mezi žáky škol a školských zařízení.

⁶¹Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 21 149/2016, k prevenci a mezi žáky škol a školských zařízení.

k fyzickým zraněním, jelikož se často dostávají do fyzických konfrontací a s tím samozřejmě spojená následná rekonvalescence.⁶²

Akademické a profesní dopady – Děti a dospívající, kteří jsou oběťmi šikany, často zažívají pokles akademické výkonnosti a dochází u nich k vyšší absenci ve škole. U dospělých, kteří zažili šikany, dochází k problémům v kariérním a osobním růstu, neboť trpí nízkým sebevědomím a nedostatkem sociálních dovedností. U agresorů dochází k problémům se školním výkonem a disciplinárními opatřeními, což v mnoha případech vede k vyloučení ze školy. Agresivní chování negativně ovlivňuje profesní kariéru a osobní růst, neboť agresivní jedinci mají často problém s autoritami a spolupracovníky.⁶³

Ekonomické dopady (na společnost) – Léčba fyzických a psychických následků šikany a agresivního chování představuje významné náklady pro zdravotní systém. S tím je úzce spojená nízká pracovní výkonnost a vysoká absence v důsledku agresivního chování mohou mít negativní dopad na produktivitu a ekonomiku.⁶⁴

Právní důsledky – Právní důsledky agresivního chování a šikany jsou závažné a mohou zahrnovat jak občanskoprávní, tak trestněprávní sankce. Tyto důsledky se liší v závislosti na jurisdikci, závažnosti chování a specifických okolnostech každého případu. Je důležité tyto dopady chápat, aby bylo možné efektivně předcházet agresivnímu chování a poskytovat podporu obětem.⁶⁵

---

⁶²VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese / Marie Vágnerová*. Vyd. 3., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2004. s. 230 ISBN 80-7178-802-3.

⁶³KOLÁŘ, Michal. *Bolest šikanování*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2005. s. 170 ISBN 80-7367-014-3.

⁶⁴VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese / Marie Vágnerová*. Vyd. 3., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2004. s. 240 ISBN 80-7178-802-3.

⁶⁵KOLÁŘ, Michal. *Bolest šikanování*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2005. s. 175 ISBN 80-7367-014-3.

6 Odhalování a diagnostika šikany

Odhalování šikany je klíčovým krokem k tomu, aby mohla být účinně řešena na podněty, online formuláře nebo speciální telefonní linky. Důležité je zajistit, aby byly tyto kanály snadno přístupné a jejich existence byla široce známá. Podpora otevřené a transparentní komunikace mezi žáky a pedagogickým personálem je klíčová. Učitelé by měli pravidelně povzbuzovat žáky, aby mluvili o svých zkušenostech a obavách, a to nejen při formálních příležitostech, ale i v běžných konverzacích.⁶⁶

6.1.1 Pravidelné monitorování a hodnocení

Školy mohou využívat anonymní dotazníky a ankety, které se pravidelně distribuují mezi žáky. Tyto nástroje pomáhají získat zpětnou vazbu o atmosféře ve třídě a mohou odhalit skryté případy šikany. Pedagogové by měli být pozorní k změnám na budování důvěry a bezpečí. Pravidelné školení a workshopy pro učitele a další školní personál zaměřené na rozpoznávání příznaků šikany a efektivní intervenční strategie jsou nezbytné. Pedagogové by měli být vybaveni znalostmi a dovednostmi, jak reagovat na podezření z šikany.⁶⁷

6.1.2 Přímé pozorování a intervence

Učitelé a školní dozor by měli být přítomni v rizikových oblastech školy, s třídními kolektivy a podporovat pozitivní vztahy mezi žáky. Pravidelné třídní schůzky a diskuse o sociálních tématech mohou pomoci odhalit a řešit šikanu v rané fázi. Mezi rizikové místa patří chodby během přestávek, školní jídelna, šatny a záchody. Přítomnost pedagogů v těchto místech může pomoci k prevenci rizikového chování a šikany, poskytování podpory a pocitu bezpečí pro všechny žáky a případnému okamžitému zásahu při vzniku konfliktů.⁶⁸

6.1.3 Analýza incidentů a intervence

V případě podezření na šikanu je důležité provést důkladné vyšetřování. To zahrnuje rozhovory s oběťmi, svědky a podezřelými agresory, stejně jako analýzu jakýchkoliv důkazů (např. záznamy z kamer, písemné nebo elektronické komunikace). Po potvrzení šikany je nezbytné implementovat okamžité opatření na ochranu oběti

---

⁶⁶ŘÍČAN, Pavel. *Agresivita a šikana mezi dětmi: jak dát dětem ve škole pocit bezpečí. Pedagogická praxe*. Praha: Portál, 1995. s. ISBN 80-7178-049-9.

⁶⁷ŘÍČAN, Pavel. *Agresivita a šikana mezi dětmi: jak dát dětem ve škole pocit bezpečí. Pedagogická praxe*. Praha: Portál, 1995. s. 108 ISBN 80-7178-049-9.

⁶⁸ŘÍČAN, Pavel. *Agresivita a šikana mezi dětmi: jak dát dětem ve škole pocit bezpečí. Pedagogická praxe*. Praha: Portál, 1995. s. 114 ISBN 80-7178-049-9.

a zastavení agresora. Dlouhodobé intervence zahrnují podporu oběti (psychologická pomoc, sociální integrace) a práci s agresorem na změně chování (terapeutické programy, disciplinární opatření).⁶⁹

6.2 Prevence a výchova

Školy mají pravidelně organizovat výchovné programy a workshopy zaměřené na prevenci šikany, rozvoj sociálních dovedností a podporu empatie mezi žáky. Témata zahrnují komunikaci, řešení konfliktů a respekt k odlišnostem. Zapojení rodičů a širší komunity do prevence šikany je klíčové. Školy mají poskytovat rodičům informace a zdroje o šikaně a její prevenci a podporovat jejich aktivní zapojení do školního života.⁷⁰

6.3 Diagnostika šikany

Není úplně jednoduché zjistit, že je dítě obětí šikany. Dítě se samo od sebe nesvěří rodičům, učitelům nebo kamarádům. Důvodů je hned několik. Dítě má strach, že zklame své rodiče, učitel mu nebude věřit nebo to bude zlehčovat, obava ze ztráty kamarádů a samozřejmě strach z toho, že se agresor bude mstít. Dalším důvodem je to, že se dítě stydí za to, co se mu děje a bojí se, že mu nikdo nepomůže.⁷¹

Při zjišťování, zda je dítě obětí šikany je potřeba se na dítě řádně zaměřit a věnovat se mu a všimnout si každé změny, která se u dítěte projeví. Nejčastěji se to odráží na jeho chování, školním prospěchu, nechuti chodit do školy, odmítání chodit s kamarády ven, změna chování blízkého okolí, častější sklon k pláči a podobně. Není pravidlem, že každé šikanované dítě začne být uzavřené samo do sebe, smutné, apatické. Naopak se některé děti, v zoufalé snaze zalíbit se spolužákům, stávají agresivními, odmítají učitelům, jsou drzí, mluví vulgárně či vyrušují při hodině vyučování.⁷²

Je potřeba být opravdu všímavý a nezanedbat jakoukoliv neobvyklou změnu u dítěte. Jako příklad lze uvést to, že dítě, které chodilo ze školy upravené a čistě najednou chodí s potrhaným či špinavým oděvem, má více modřin či odřenin, odsekává

---

⁶⁹KOLÁŘ, Michal. *Bolest šikanování*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2005. s. 71 ISBN 80-7367-014-3.

⁷⁰ŘÍČAN, Pavel. *Agresivita a šikana mezi dětmi: jak dát dětem ve škole pocit bezpečí*. *Pedagogická praxe*. Praha: Portál, 1995. s. 120-140 ISBN 80-7178-049-9.

⁷¹ŘÍČAN, Pavel. *Agresivita a šikana mezi dětmi: jak dát dětem ve škole pocit bezpečí*. *Pedagogická praxe*. Praha: Portál, 1995. s. 49 ISBN 80-7178-049-9.

⁷²LOVASOVÁ, Lenka. *Šikana*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. s. 9-10 ISBN 80-86991-65-2.

rodičům při konverzaci a podobné. Pro přehlednost rozlišujeme varovné známky na přímé a nepřímé ukazatele, které jsou znázorněny v následující tabulce:⁷³

Tab. 1: Přehled přímých a nepřímých ukazatelů chování⁷⁴

Nepřímé ukazatele= chování nebo vzhled dítěte	Přímé ukazatele= chování okolí vůči dítěti
Strach jít ráno do školy Záškoláctví Opakované bolesti břicha či hlavy Zhoršení prospěchu ve škole Ztráta zájmu o učení Porucha soustředění Pobývání v blízkosti učitelů Ustrašené vystupování Pozdní návraty ze školy Návraty s poškozeným a ušpiněným oděvem Dítě se vrací ze školy vyhladovělé Modřiny, odřeniny bez věrohodného vysvětlení Opakovaná ztráta peněz či osobních věcí Dítě žádá o peníze pod různými záminkami Špatné usínání, noční můry Smutná nálada Apatie, někdy naopak nezvyklá agresivita	Úmyslné ponižování Hrubé žertování a zesměšňování Nadávky Neustálé kritizování a zpochybňování Poškozování a krádeže osobních věcí Poškozování oděvu Výsměch Pohrdání Omezování svobody Bití, kopání, jiné tělesné napadání

Zdroj: vlastní zpracování

⁷³LOVASOVÁ, Lenka. *Šikana*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. s. 9-10 ISBN 80-86991-65-2.

⁷⁴LOVASOVÁ, Lenka. *Šikana*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. s. 9-10 ISBN 80-86991-65-2.

7 Účastníci šikany

Účastníci šikany mají různé role a charakteristiky, které se od sebe liší, podle kontextu a dynamiky skupiny. Role účastníků šikany jsou flexibilní a mění se v závislosti na konkrétní situaci a dynamice skupiny. Klíčové je porozumět tomu, že šikana je komplexní sociální jev, který zahrnuje různé faktory a interakce mezi účastníky. Prevence a intervence šikany často zahrnují práci s celou skupinou a budování pozitivního a podpůrného prostředí. Mezi hlavní aktéry šikany patří agresori (šikanující) a oběť (šikanovaný). Dalšími účastníky šikany jsou učitelé, kamarádi, spolužáci, rodina a blízké okolí (pozorovatelé). Na tyhle všechny má šikana určitý a s tím spojené následky.⁷⁵

7.1 Agresor

Agresori jsou jedinci, kteří aktivně vykonávají šikanu vůči obětem. Často a má schopnost zmanipulovat skupinu žáku proti samotnému jedinci, aby na něm vykonali šikanu. Tito jedinci mohou vykazovat různé charakteristiky a jejich motivace může být rozmanitá. V odborné literatuře se setkáváme s názorem, že veškeré chování a jednání jedinců je silně zakořeněno v rodinných vztazích a v prostředí, v jakých jedinci vyrůstají. Krutost a touha po moci jsou jejich hlavním motivem.⁷⁶

Charakteristika agresora

Mnoho agresorů se vyznačuje vysokým sebevědomím a nadřazeností nad ostatními ve skupině. Mají neustálou potřebu kontrolovat a manipulovat s okolím. Agresori často vykazují nízkou míru empatie, což znamená, že se nedokážou vcítit do pocitů a potřeb druhých. Proto je pro ně mnohem snazší vykonávat šikanu. Tito jedinci jsou často impulzivní, kdy je jejich jednání bez důkladného uvážení následků svých činů. Často reagují okamžitě a agresivně na situace, které vnímají jako ohrožující jejich postavení. Pro agresory je dále typické, že mají potřebu mít moc a kontrolu nad ostatními. Šikana je pro ně prostředkem, jak tuto si tuto moc získat a udržet.⁷⁷

Spousta autorů ve svých knížkách rozlišuje agresory podle jejich osobnosti a nazývá to typologie agresora. Nejprve se zaměříme na typ fyzického agresora. Tento

---

⁷⁵ŘÍČAN, Pavel a JANOŠOVÁ, Pavlína. *Jak na šikanu. Pro rodiče*. Praha: Grada, 2010. s. 53 ISBN 978-80-247-2991-6.

⁷⁶ŘÍČAN, Pavel a JANOŠOVÁ, Pavlína. *Jak na šikanu. Pro rodiče*. Praha: Grada, 2010. s. 54-55 ISBN 978-80-247-2991-6.

⁷⁷MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: Grada, 2015. s. 525-535 ISBN 978-80-247-5309-6.

typ své oběti fyzicky trízni. Projev agrese je v podobě bití, kopání, mlácení, škrcení nebo jiného podobného až brutálnějšího napadání, kdy je uspokojován bolestí, kterou způsobuje druhému. Je zjištěno, že takovýto jedinci zažívají podobné násilí i doma, kdy po příchodu domu jsou často tvrdě trestáni a ve škole pak páchají to, co je jim samotným nepříjemné na samotné oběti. Tito jedinci vyrůstají v prostředí, kde vládne nečitelná výchova. Dítě je přehnaně chváleno, pokud doma panuje dobrá nálada a pokud je nálada špatná, tak se dítě trestá i za jakoukoliv maličkost. Pro samotné dítě je toto nečitelné jednání nepochopitelné a matoucí, což v jedinci vyvolává pocit nejistoty. Toto matoucí chování si kompenzuje na slabších jedincích právě fyzickým napadáním.⁷⁸

Dalším typem agresora je typ kultivovaný, též nazýván jemný agresor. Tento jedinec má velmi kladný vztah hlavně k dospělým jedincům. Učitelem je ve třídě považován za hvězdu. Ke všem, hlavně k dospělým, se chová velice slušně a je ochoten pomoci se vším, o co ho kdo požádá. Problém nastává tehdy, jakmile třídu opustí učitel. Na řadu přichází agresor a začíná tvrdá šikana. Šikanu nevykonává agresor, ale jeho okruh zmanipulovaných jedinců. Agresor stojí v pozadí a pouze přihlíží samotnému jednání. U těchto jedinců je podobná výchova jako u předchozího typu agresora. Dítě musí plnit úkoly pod řádným dohledem a při sebemenší chybě přichází tvrdý trest. Dochází opět k tomu, že si jedinec své chování následně vybíjí na slabších jedincích.⁷⁹

Agresor nazýván jako srandista, je jedinec, který bere šikanu jako srandu. Ve třídě je velkým oblíbencem pedagogů. Svoji pozornost si získává tím, že si vymýšlí a následným pácháním škodlivostí a zlomyslností ubližuje svým obětem. Na venek není zřetelné, že se jedná o agresora, neboť vystupuje jako vtipný, usměvavý, vnímavý, plná optimismu a dobrodružný jedince. Cílem jeho krutého chování je získat si pozornost diváků a zajistit si tak pozornost a přijetí. Tito jedinci v rodinném prostředí často postrádají pochopení a chybí jim mravní a duchovní hodnoty.⁸⁰

V současné době se stále častěji setkáváme s agresorem, nazývaným jako ekonomický agresor. Společnost byla odpradáвна rozdělována na vyšší, střední a nižší třídu. Toto se přeneslo zčásti i do současné doby s tím, že postupně vymizela střední třída a zůstává třída nízká (chudí) a vysoká (bohatí). Tito jedinci jsou často vychováni

---

⁷⁸MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: Grada, 2015. s. 525-535 ISBN 978-80-247-5309-6.

⁷⁹MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: Grada, 2015. s. 525-535 ISBN 978-80-247-5309-6.

⁸⁰WAGNEROVÁ, Irena. *Psychologie práce a organizace: nové poznatky. Psyché (Grada)*. Praha: Grada, 2011. s. 85 ISBN 978-80-247-3701-0.

tak, že jim vše patří, mají všechno, co si přejí a můžou si dělat vše, co chtějí. Právě toto vede k tomu, že děti z bohatých rodin jsou ztrůjci šikany. Vše je založeno na materiálních věcech. Dítě si pak neváží ničeho, co dostanou a neváží si ani lidí kolem sebe. Ve třídě už není nejoblíbenějším nejchytřejší a nejnadanější žák, ale ten, kdo má nejlepší značkové oblečení a nejnovější moderní elektroniku. Tito jedinci si tímto chováním kompenzují nenaplněnou rodičovskou lásku.⁸¹

Je tedy zřejmé, že rodiče a prostředí, ve kterém dítě vyrůstá, hraje významnou roli pro jeho chování a osobní rozvoj. Při zjištění šikany je nezbytné, aby rodiče komunikovali a spolupracovali se školou. Spousta rodičů této komunikaci je nakloněná, ale najdou se i tací rodiče, kteří svého potomka za každou cenu brání a nepřipouští si, že by se právě jejich potomek cokoliv spáchal. V takových případech je doporučena rodinná terapie se souhlasem rodičů.⁸²

7.2 Oběť

Obětí šikany se může stát kdokoliv a v jakémkoliv prostředí. Jedná se o jedince, na které je šikana zaměřena. Tito jedinci se od ostatních liší různými charakteristikami, které je činí zraitelnější vůči šikaně. Nejčastějšími oběťmi se stávají jedinci, kteří se liší svým vzhledem, materiálními hodnotami a fyzickým viditelným postižením. Právě oběti si ze šikany nesou největší újmu a to buď fyzickou nebo psychickou. Oproti agresorům jsou oběti často menšího věku a fyzicky slabší a nemají odvalu a schopnost se slovně nebo fyzicky bránit.⁸³

Charakteristika oběti

Charakterizovat přímo dítě jako oběť je velmi složité, neboť obětí se může stát jakékoliv dítě. U některých dětí je předpoklad k tomu stát se agresorem a u některých dětí je předpoklad k tomu stát se obětí. V současné době šikana ve školách vzrostla, jelikož vzrostla míra agresivity u dětí. Oběti jsou mnohem více náchylnější a duševně slabší. U obětí je charakteristické, že trpí nízkým sebevědomím a mají tendenci podceňovat svoji hodnotu. Tento nedostatek sebevědomí často vede k tomu, že si je agresor vybere pro vykonání šikany.

---

⁸¹MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: Grada, 2015. s. 541 ISBN 978-80-247-5309-6.

⁸²MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: Grada, 2015. s. 544 ISBN 978-80-247-5309-6.

⁸³KOLÁŘ, Michal. *Skrytý svět šikanování ve školách: příčiny, diagnostika a praktická pomoc*. Pedagogická praxe. Praha: Portál, 1997. s. 88-89 ISBN 80-717-8123-1.

Oběti vykazují značnou míru strachu a úzkosti, zejména ve vztahu k sociálním situacím. Tento strach je způsoben buď předchozí zkušeností se šikanou nebo tím, že si je jedinec nejistý sám sebou. Mnoho obětí nemá silné sociální sítě, blízké přátele, kteří by jim mohli poskytnout podporu a v mnoha případech chybí podpora z řad rodičů. Tato izolace vede k tomu, že je jedinec zranitelnější vůči útokům od agresora.⁸⁴

Oběti jsou od ostatních odlišni a to v různých směrech. Často je to fyzický vzhled, barva pleti, výška a proporce postavy, chování, vystupování, zájmy nebo zdravotní problémy. To vše je důvodem k tomu, aby se stali obětí agresora. Dalšími typickými znaky šikanovaných dětí je uzavřenost, málomluvnost, nevýraznost. Bývají méně oblíbené u spolužáků či pedagogů. Nezapojují se do kolektivních prací, podceňují své schopnosti a mají se za neschopné navázat vztahy s ostatními.⁸⁵

7.3 Pozorovatelé

Pozorovatelé jsou ti, kteří šikanu vidí nebo o ní vědí, ale nejsou přímými účastníky (agresory nebo oběťmi). Jejich reakce na šikanu může významně ovlivnit situaci a dynamiku šikany.⁸⁶

Charakteristika pozorovatelů

Často se stává, že někteří pozorovatelé se rozhodnou nezasahovat mezi agresora a oběť, na které je vykonávána šikana a zůstávají v pozadí v pozici pasivního svědka. Toto jednání je zapříčiněno strachem a nejistotou ohledně toho, jak mají zasáhnout nebo mají obavy a strach, aby se sami nestali obětí šikany.

Pozorovatelé se často aktivně nebo pasivně přidají k agresorovi, který vykonává šikanu na oběti a to tak, že se projeví smíchem, povzbuzováním nebo přímo pomohou agresorovi při šikanování. Toto jednání pozorovatelů často ještě více povzbudí agresora. Ve třídě jsou i takoví jedinci, kteří se dokáží zastat oběti a vstoupit mezi oběť a agresora. Oběti nabídnou pomoc a podporu nebo informují pedagoga a tím tak výrazně pomáhají při zjišťování identity agresora a zmírňování dopadů šikany.⁸⁷

---

⁸⁴ŘÍČAN, Pavel a JANOŠOVÁ, Pavlína. *Jak na šikanu. Pro rodiče*. Praha: Grada, 2010. s. 59-63 ISBN 978-80-247-2991-6.

⁸⁵BENDL, Stanislav. *Prevence a řešení šikany ve škole*. Pedagogika (ISV). Praha: ISV, 2003. s. 46-47 ISBN 80-866-4208-9.

⁸⁶MARTIN, Michael a WALTMAN-GREENWOOD, Cynthie (ed.). *Jak řešit problémy dětí se školou: lexikon pro rodiče*. Praha: Portál, 1997. s. 248 ISBN 80-7178-125-8.

⁸⁷ŘÍČAN, Pavel. *Agresivita a šikana mezi dětmi: jak dát dětem ve škole pocit bezpečí*. Pedagogická praxe. Praha: Portál, 1995. s. 85-95 ISBN 80-7178-049-9.

8 Šikana ve škole a její prevence

Každý rodič, který svěří své dítě do školského systému věří, že o jeho dítě bude řádně postaráno, bude vzděláváno zkušenými pedagogy a nebude mít žádné problémy. Bohužel ne vždy tomu tak je. Pedagogové hrají klíčovou roli při prevenci a řešení šikany ve školním prostředí. Jejich přístup musí být komplexní, zahrnující jak preventivní opatření, tak aktivní intervence v případech, kdy je šikana identifikována. Je potřeba, aby pedagogové s žáky pravidelně diskutovali o šikaně, její škodlivosti a důsledcích. Informování žáků o tom, co šikana je, jak ji rozpoznat a jak se proti ní postavit, je klíčové.⁸⁸

8.1 Preventivní opatření

Preventivní opatření jsou strategické kroky a aktivity zaměřené na předcházení vzniku nežádoucích jevů, situací nebo problémů. Tato opatření se používají k minimalizaci rizik a ke snížení pravděpodobnosti výskytu negativních událostí. V kontextu školního prostředí se preventivní opatření týkají akcí a strategií, které škola přijímá, aby předešla vzniku šikany, násilí nebo jiných forem agresivního chování mezi žáky. Cílem těchto opatření je vytvořit bezpečné a podporující prostředí, ve kterém se žáci mohou zdravě rozvíjet.⁸⁹

“Preventivní opatření jsou aktivity a programy zaměřené na předcházení rizikovému chování, s cílem minimalizovat nebo zcela eliminovat vznik takového chování ve školním prostředí.”⁹⁰

Vytváření inkluzivního prostředí, kde jsou všichni žáci respektováni bez ohledu na jejich rozdíly, je zásadní pro prevenci šikany. Je potřeba, aby se žáci ve školním prostředí cítili přijímání a v bezpečí. To zahrnuje propagaci hodnot, jako jsou respekt, empatie a spolupráce. K vytvoření takového prostředí, poslouží vypracování a implementace jasných pravidel a politik proti šikaně, které musí být srozumitelné všem členům školní komunity a jasně definované, co je šikana, jaké jsou její důsledky a jakým způsobem bude škola postupovat při jejím řešení,

---

⁸⁸ŘÍČAN, Pavel. *Agresivita a šikana mezi dětmi: jak dát dětem ve škole pocit bezpečí. Pedagogická praxe*. Praha: Portál, 1995. s. 71-74-81 ISBN 80-7178-049-9.

⁸⁹Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 21 149/2016, k prevenci a mezi žáky škol a školských zařízení.

⁹⁰Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 21 149/2016, k prevenci a mezi žáky škol a školských zařízení.

Pravidelné vzdělávací programy a workshopy zaměřené na prevenci šikany jsou součástí školního učiva. Témata zahrnují rozvoj sociálních dovedností, řešení konfliktů, budování empatie a respektování odlišností. Školení učitelů a dalších zaměstnanců školy zaměřené na rozpoznávání a prevenci šikany je nezbytné. Pedagogové jsou vybaveni nástroji a technikami, jak efektivně intervenovat a podporovat žáky. Zapojení rodičů do prevence šikany je klíčové. Školy by měly poskytovat rodičům informace a zdroje týkající se šikany a její prevence a organizovat workshopy a informační setkání, aby rodiče byli schopni podporovat své děti a aktivně se zapojovat do školního života.⁹¹

Existují programy pro budování týmu, které zahrnují aktivity zaměřené na týmovou práci a spolupráci mezi žáky. Tyto programy mají docílit toho, aby byly posíleny pozitivní vztahy a snížilo se riziko šikany. Tyto aktivity zahrnují školní projekty, sportovní akce a další společné aktivity, které podporují spolupráci a vzájemný respekt.⁹²

8.2 Pravidelné monitorování a hodnocení

Školy by měly pravidelně provádět anonymní dotazníky a hodnocení školního klimatu, aby mohly identifikovat možné problémy a sledovat účinnost preventivních opatření. Tyto zpětnovazební nástroje mohou poskytnout cenné informace o aktuálním stavu školy. Pedagogové a školní dozor by měli pravidelně sledovat rizikové oblasti školy, jako jsou chodby, šatny, jídelna a školní hřiště, kde často dochází k šikaně. Zvýšená přítomnost a dohled mohou pomoci rychleji identifikovat a řešit problémy.⁹³

Školy by měly mít jasný a efektivní postup při řešení šikany, který zahrnuje rychlou a důkladnou intervenci. Tento postup by měl být znám všem členům školní komunity a měl by zahrnovat konkrétní kroky, jak postupovat při podezření na šikanu. Oběti šikany by měly mít přístup k okamžité a dlouhodobé podpoře, včetně psychologické pomoci a sociální podpory. Stejně tak by měli mít agresori přístup k programům zaměřeným na změnu chování a rozvoj empatie.⁹⁴

---

⁹¹Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 21 149/2016, k prevenci a mezi žáky škol a školských zařízení.

⁹²Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 21 149/2016, k prevenci a mezi žáky škol a školských zařízení.

⁹³SVOBODOVÁ, Zuzana. *Konflikty ve škole: od prevence k řešení. Řízení školy (Wolters Kluwer)*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. s. 308-310 ISBN 978-80-7676-154-4.

⁹⁴SVOBODOVÁ, Zuzana. *Konflikty ve škole: od prevence k řešení. Řízení školy (Wolters Kluwer)*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. s. 313-317 ISBN 978-80-7676-154-4.

Školní psychologové a poradci by měli hrát aktivní roli v prevenci a řešení šikany. Měli by poskytovat podporu žákům, školení pro učitele a konzultace pro rodiče. V závažných případech šikany je důležité mít navázanou spolupráci s policií a sociálními službami. Tyto instituce mohou poskytnout odbornou pomoc a podporu při řešení komplexních případů.⁹⁵

8.3 Intervenční opatření

Intervenční opatření jsou klíčová pro efektivní řešení šikany, jakmile k ní dojde. Zahrnují různé strategie a kroky, které škola podniká k okamžitému zásahu a dlouhodobému řešení problémů spojených se šikanou. V případě zjištění šikany je nezbytné okamžitě zakročit. Pedagogové by měli jasně a rozhodně zastavit jakékoliv agresivní chování, poskytnout podporu oběti a oddělit agresora, od oběti, pokud to situace vyžaduje.

Dokumentace a hlášení jsou klíčovými součástmi efektivní strategie boje proti šikaně ve školách. Systematický přístup k zaznamenávání a hlášení incidentů šikany pomáhá zajistit, že se každý případ bude řádně vyšetřovat a že bude přijata odpovídající opatření. Školy by měly mít k dispozici standardizované formuláře pro zaznamenávání incidentů šikany. Tyto formuláře mají obsahovat všechny potřebné informace, jako je datum, čas, místo incidentu, zúčastněné osoby, popis události a svědky. Do záznamu je potřeba uvést podrobný popis incidentu a všechny relevantní detaily, včetně verbálního, fyzického nebo psychického násilí, které jsou důležité pro následné vyšetřování. O jakémkoliv incidentu je škola povina informovat rodiče zúčastněných jedinců. Příslušné formuláře obsahují citlivé údaje a je nutné zachování důvěrnosti a ochrany osobních údajů.⁹⁶

Obětem šikany je nabídnuta psychologická poradna, ať už prostřednictvím školního psychologa, školního poradce nebo externích odborníků. Podpora by měla zahrnovat individuální nebo skupinové terapie, které pomohou oběti vyrovnat se s traumatem a obnovit jejich sebevědomí. Rodiče oběti by měli být ze strany školy

---

⁹⁵Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 21 149/2016, k prevenci a mezi žáky škol a školských zařízení.

⁹⁶ŘÍČAN, Pavel a JANOŠOVÁ, Pavlína. *Jak na šikanu. Pro rodiče*. Praha: Grada, 2010. s. 111-119 ISBN 978-80-247-2991-6.

informování o situaci a následně by měli být zapojeni do hledání řešení, které by pomohlo jejich dítěti.⁹⁷

Pedagogové by měli také pracovat s agresory, aby pochopili důvody jejich chování a pomohli jim změnit své vzorce chování. To může zahrnovat individuální nebo skupinové poradenství a programy zaměřené na rozvoj empatie a pozitivních sociálních dovedností. Agresorům by měly být jasně vysvětleny důsledky jejich chování a měla by být uplatněna adekvátní disciplinární opatření v souladu se školní politikou. Cílem je nejen potrestat, ale také vzdělávat a podporovat pozitivní změnu.⁹⁸

8.4 Dlouhodobé strategie

Pedagogové jsou pravidelně školeni v oblasti prevence a řešení šikany. Školení by mělo zahrnovat techniky identifikace šikany, strategie intervence a podpory obětí, stejně jako práci s agresory.⁹⁹

Školy navazují spolupráci s externími odborníky na prevenci šikany, kteří mohou poskytnout odborné poradenství a podporu v náročných případech. Tato spolupráce může zahrnovat nejen konzultace a intervenci v konkrétních případech, ale i organizaci školení pro celý školní kolektiv a zapojení rodičů do preventivních aktivit. Podporování pozitivních vztahů mezi studenty prostřednictvím společenských aktivit, skupinových projektů a týmových sportů může snížit riziko vzniku šikany. Tyto aktivity nejen posilují vzájemné porozumění a spolupráci, ale také podporují rozvoj sociálních dovedností a empatie mezi studenty. Programy zaměřené na inkluzi, které zdůrazňují rozmanitost a respekt k odlišnostem, mohou pomoci vytvořit prostředí, kde je šikana méně pravděpodobná.¹⁰⁰

---

⁹⁷Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 21 149/2016, k prevenci a mezi žáky škol a školských zařízení.

⁹⁸ŘÍČAN, Pavel a JANOŠOVÁ, Pavlína. *Jak na šikanu. Pro rodiče*. Praha: Grada, 2010. s. 111-119 ISBN 978-80-247-2991-6.

⁹⁹Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 21 149/2016, k prevenci a mezi žáky škol a školských zařízení.

¹⁰⁰SVOBODOVÁ, Zuzana. *Konflikty ve škole: od prevence k řešení. Řízení školy (Wolters Kluwer)*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. s. 308-310 ISBN 978-80-7676-154-4.

9 Výzkumné šetření

V této části práce jsem se zaměřila na zjištění stavu povědomí žáků na základní škole o tom, co je šikana, co žáci považují za jednání, které je v jejich kolektivu běžné, a které je z jejich pohledu nebezpečné, a to jak ve vztahu ke škole, tak i v mimoškolním prostředí. Vybrala jsem si Základní školu pod Svatou Horou v Příbrami, kterou bych nejprve představila.

Škola historicky patří mezi nejstarší příbramské školy, neboť je přímou pokračovatelkou příbramské měšťanské školy pro chlapce, která byla založena v roce 1888. Škola je významná vzdělávací instituce, která se nachází v blízkosti přírody a blízko známého poutního místa Svatá Hora, což dodává škole jedinečnou atmosféru a inspirativní prostředí. Škola nabízí kvalitní základní vzdělání s důrazem na individuální přístup k žákům. Zaměřuje se na rozvoj jejich dovednosti, vědomosti a osobního potenciálu. Škola je dobře vybavena moderními učebními pomůckami a technologiemi, což umožňuje efektivní a interaktivní výuku. Kromě výuky škola nabízí širokou škálu mimoškolních aktivit, včetně sportovních, kulturních a zájmových kroužků. V rámci vzdělávacího programu škola nabízí mimo jiné rozšířenou výuku tělesné výchovy se zaměřením na míčové hry a to především na volejbal. Škola je úplná s počtem žáků 600. Pro první stupeň je zajištěna ranní i odpolední družina. Druhý stupeň využívá školní klub. Riziková místa ve škole jsou ošetřena zvýšeným dozorem. Jedná se o prostory šatny TV, WC a zejména vstupní halu se šatními skříňkami. Zde jsou dozory před vyučováním, v průběhu i po skončení vyučování.

Škola také aktivně spolupracuje s místní komunitou a zapojuje se od různých projektů a akcí, což pomáhá žákům rozvíjet sociální dovednosti a občanskou odpovědnost. Tato škola je skvělou volbou pro rodiče hledající kvalitní vzdělání pro své děti v inspirativním a podpůrném prostředí.

9.1 Provedená šetření a cíl práce

Pro svoji práci jsem si vybrala metodu kvantitativního dotazníkového šetření a kvalitativní metodu polostrukturovaného rozhovoru se zkušeným pedagogem vybrané školy Mgr. Lenkou Rážovou. Dotazník je anonymní a je sestaven celkem z 15 otázek, kdy 9 otázek je formou možnosti volby a 6 otázek je otevřených, kde se respondenti mohou sami vyjádřit. Otázky jsou zaměřeny na problematiku šikany, zda respondenti mají tuto problematiku v povědomí a zda vědí, jak postupovat v případě,

že se stanou obětí nebo někdo v jejich okolí a jaké jsou jejich návrhy ke zlepšení prevence šikany. Rozhovor je sestaven ze 16 otázek, které jsou zaměřeny k prevenci šikany, k řešení případů šikany, k zapojení rodičů a komunity, k monitorování a vyhodnocení.

Účelem této části bakalářské práce je shromáždění a posouzení získaných dat, která jsou klíčová pro získání cenných informací a dat, které mohou pomoci při identifikaci problémů a plánování intervenčních opatření. Hlavním výzkumným cílem je zjistit postoj žáků základní školy, zda žáci mají potřebné informace o problematice týkající se šikany. Dále zjišťuji, zda se žáci stali obětí šikany, jak žáci přistupují k této problematice, jaká navrhuji řešení k minimalizaci šikany a zda mají na škole dostatečný preventivní program.

9.2 Výzkumné otázky a stanovení hypotéz

Otázky pro kvantitativní dotazníkové šetření

1. Jsi chlapec nebo děvče?
2. Jakou třídu navštěvuješ?
3. Jaký je tvůj věk?
4. Víš, co znamená pojem šikana?
5. Setkal(a) jsi se někdy osobně se šikanou na tvé škole?
6. Pokud jsi na předchozí otázku odpověděl(a) ano, tak s jakou formou šikany?
7. Zkus definovat pojem šikana:
8. Zastal(a) jsi se někdy někoho, kdo se stal obětí šikany?
9. Pokud jsi na předchozí otázku odpověděl(a) ano, tak kdo to byl a jak to proběhlo?
10. V případě, že by ses stal(a) obětí šikany, svěřil(a) by ses:
11. Stal(a) jsi se někdy obětí šikany?

12. V případě, že jsi odpověděl(a) na předchozí otázku ano, tak co se stalo a jak to proběhlo?
13. Co si myslíš, že by bylo dobré a pomohlo by k odstranění nebo minimalizaci šikany na základních školách?
14. Byl(a) jsi někdy na nějaké přednášce, která se týkala šikany? Pokud ano, co si z přednášky pamatuješ?
15. Proč si myslíš, že někteří žáci ubližují svým spolužákům?

Otázky pro kvalitativní polostrukturovaný dotazník

Otázky k prevenci šikany:

1. Jaké konkrétní preventivní programy a aktivity škola nabízí, aby zabránila vzniku šikany?
2. Jakým způsobem jsou žáci a učitelé školeni v rozpoznávání a řešení šikany?
3. Jak často probíhají preventivní akce nebo školení zaměřené na šikanu?
4. Existují ve škole pravidelně plánované preventivní programy nebo besedy s odborníky na téma šikany?

Otázky k řešení případů šikany:

1. Jaký je postup školy při hlášení a vyšetřování případů šikany?
2. Jakým způsobem je chráněna anonymita a bezpečnost žáků, kteří šikanu nahlásí?
3. Jaká opatření jsou přijímána vůči žákům, kteří se dopustí šikany?
4. Jak škola podporuje oběti šikany a jejich rodiny?

Otázky k zapojení rodičů a komunity:

1. Jakým způsobem jsou rodiče informováni o preventivních opatřeních a programech zaměřených na šikanu?
2. Existují možnosti, jak se mohou rodiče zapojit do prevence a řešení šikany?

3. Spolupracuje škola s místními komunitními organizacemi nebo odborníky na prevenci šikany?

Otázky k monitorování a hodnocení:

1. Jak škola monitoruje efektivitu svých preventivních programů?
2. Jakým způsobem jsou sbírány a vyhodnocovány zpětné vazby od žáků, rodičů a učitelů?
3. Jak často jsou aktualizovány postupy a programy prevence šikany na základě získaných dat a zkušeností?

Stanovení hypotéz:

Hypotéza číslo 1: *Předpokládáme, že více než polovina dotazovaných respondentů ví, co znamená pojem šikana.*

Hypotéza číslo 2: *Předpokládáme, že více než polovina dotazovaných respondentů se již se šikanou setkalo, ať už jako oběť nebo svědek.*

Hypotéza číslo 3: *Předpokládáme, že dotazovaní respondenti jsou dostatečně informováni o problematice týkající se šikany.*

Hypotéza číslo 4: *Předpokládáme, že více jak polovina dotazovaných respondentů, v případě, že by se stali obětí šikany, se o tom někomu svěřili.*

9.3 Výsledky a vyhodnocení dotazníkového šetření

Pro sběr dat byla provedena metoda kvantitativního dotazníkového šetření zaměřená na žáky 6. ročníku, 7. ročníku, 8. ročníku a 9. ročníku, Základní školy pod Svatou Horou v Příbrami. Dotazník byl poskytnut do jednotlivých tříd, kdy z oslovených respondentů jich 86 odpovědělo na dané otázky. Cílem této bakalářské práce je zhodnotit úroveň znalostí žáku základní školy o problematice spojené se šikanou a její prevencí.

Otázka číslo 1: Jsi chlapec nebo děvče?

Otázka číslo 1 je položena tak, že respondenti vybírají ze dvou možných odpovědí. U této otázky bylo zjišťováno pohlaví. Dotazováno bylo celkem 86 respondentů. Z odpovědí bylo zjištěno, že bylo osloveno 55 chlapců a 31 dívek.

Graf 1: Přehled oslovených respondentů

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka číslo 2: Jakou třídu navštěvuješ?

Otázka číslo 2 je položena tak, že respondenti vybírají ze čtyř možných odpovědí. Dotazováno bylo celkem 86 respondentů, kteří navštěvují 6. ročník, 7. ročník, 8. ročník a 9. ročník základní školy. Z 6. ročníku bylo osloveno 20 respondentů, ze 7. ročníku bylo osloveno 20 respondentů, z 8. ročníku bylo osloveno 35 respondentů a z 9. ročníku bylo osloveno 11 respondentů.

Graf 2: Počet oslovených respondentů v jednotlivých ročnících základní školy

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka číslo 3: Jaký je tvůj věk?

Otázka číslo 3 je položena otevřenou formou, za účelem zjištění věku respondenta. Dotazováno bylo celkem 86 respondentů. Věková hranice oslovených respondentů se pohybuje v rozmezí od 11 do 15 let.

Graf 3: Věkové rozmezí oslovených respondentů

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka číslo 4. Víš, co znamená šikana?

Otázka číslo 4 je položena formou volby odpovědi, a to ze dvou možností. Bylo zjišťováno, zda respondenti vědí, co znamená pojem šikana. Dotazováno bylo celkem 86 respondentů, kdy jich 85 zvolilo odpověď ano a jeden odpověděl, že ne.

Graf 4: Přehled odpovědí respondentů, zda ví, co znamená pojem šikana

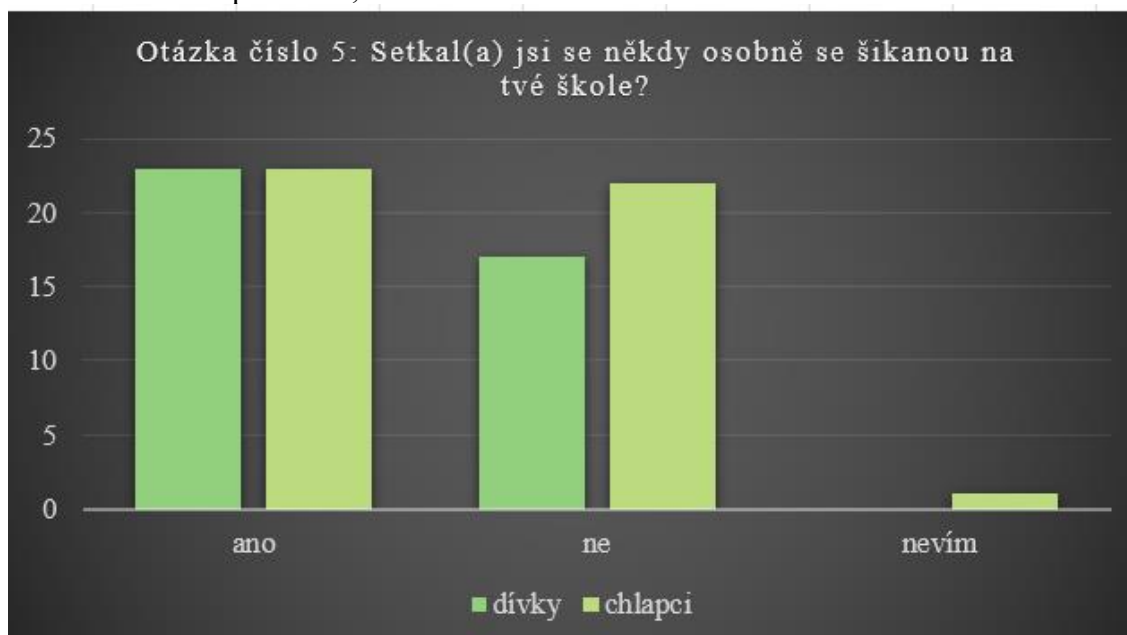

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka číslo 5: Setkal(a) jsi se někdy osobně se šikanou na tvé škole?

Otázka číslo 5 je položena formou volby odpovědi, a to ze dvou možností. Bylo zjišťováno, zda se respondenti osobně setkali na své škole se šikanou. Dotazováno bylo celkem 86 respondentů, kdy jich 46 zvolilo odpověď ano, 39 zvolilo odpověď ne a jeden respondent dopsal odpověď nevím. Z chlapců jich 23 zvolilo odpověď ano, 22 zvolilo odpověď ne a 1 dopsal odpověď nevím. Z dívek jich 23 zvolilo odpověď ano a 17 zvolilo odpověď ne.

Graf 5: Počet respondentů, kteří se setkali se šikanou

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka číslo 6: Pokud jsi na předchozí otázku odpověděl(a) ano, tak s jakou formou šikany? (můžeš uvést více odpovědí)

Otázka číslo 6 je položena formou volby odpovědi, a to ze 6 možností, kdy respondent může zvolit více odpovědí. Podle zjištěných dat se respondenti nejčastěji setkali s verbální formou šikany, v podobě posmívání, zesměšňování a pomlouvání. Méně se setkali se sprostými nadávkami, postrkováním a urážením a nejméně se setkali s fyzickou formou šikany.

Graf 6: Přehled formy šikany, se kterou se respondenti setkali

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka číslo 7: Zkus definovat pojem šikana:

Otázka číslo 7 je položena formou volby odpovědi, a to ze 3 možností, kdy respondent odpovídá, co je podle něho šikana. Zde byla potřeba označit odpověď „*záměrné a opakované chování, jehož cílem je ublížit, ohrozit, zstrašovat nebo ponižovat jiného člověka, případně skupinu lidí*“. Tuto odpověď označilo celkem 85 respondentů. Dva respondenti zvolili odpověď „*škádlení, jednorázová agrese, rvačka*“ a jeden respondent zvolil odpověď „*hádky, jednorázová i opakovaná*“.

Graf 7: Přehled odpovědí respondentů o definici šikany

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka číslo 8: Zastal(a) jsi se někdy někoho, kdo se stal obětí šikany?

Otázka číslo 8 je položena formou volby odpovědi, a to ze dvou možných odpovědí. Bylo zjišťováno, zda se respondenti někdy zastali někoho, kdo se stal obětí šikany. Dotazováno bylo celkem 86 respondentů, kdy jich 30 odpovědělo, že ano, z toho 17 dívek a 13 chlapců a 56 odpovědělo, že ne, z toho 24 dívek a 32 chlapců.

Graf 8: Přehled odpovědí respondentů, zda se zastali obětí šikany

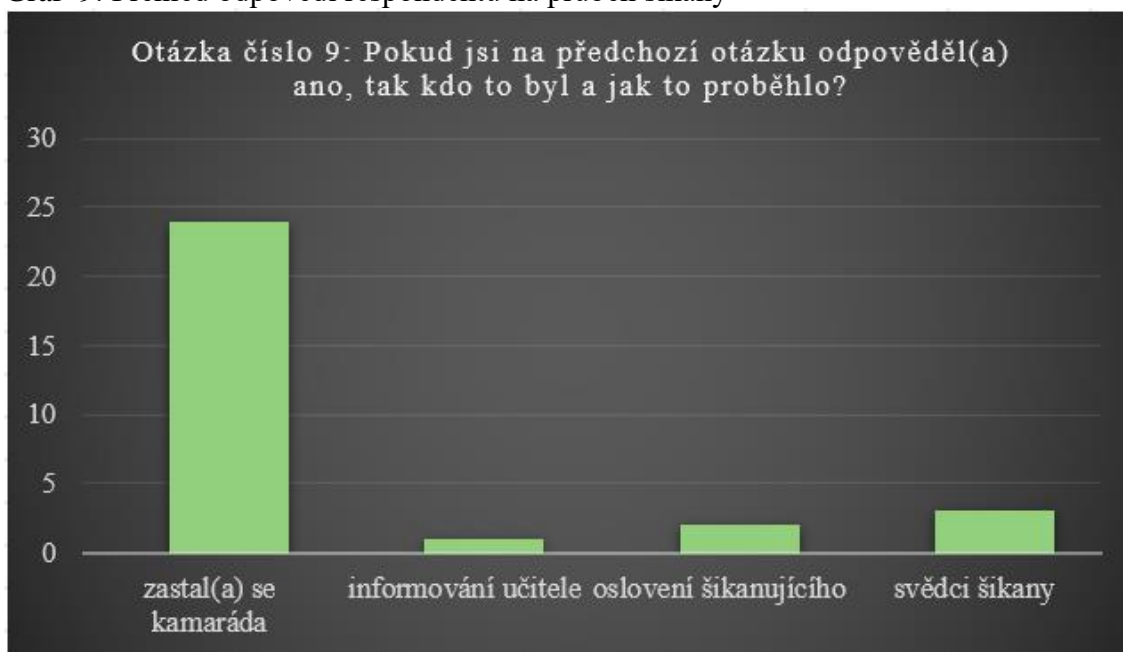

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka číslo 9: Pokud jsi na předchozí otázku odpověděl(a) ano, tak kdo to byl a jak to proběhlo?

Otázka číslo 9 je položena otevřenou formou, kdy otázka navazuje na předchozí otázku. Zde má respondent možnost svého vlastního vyjádření. Otázka navazuje na předchozí otázku a z 86 dotazovaných respondentů jich odpovídalo 30. Nejčastěji respondenti odpověděli, že se zastali svého kamaráda/kamarádky, který se stal obětí různé formy šikany. Tuto odpověď napsalo celkem 24 respondentů. Jeden z dotazovaných napsal, že informoval učitele, dva z dotazovaných napsali, že řekli šikanujícímu, že jeho chování není v pořádku a že se to nedělá. Zbylí tři dotazovaní uvedli, že byli svědky ať už rvačky, házení s věcmi oběti, posmívání, vyhrožování, nadávání a pobízení k sebevraždě přes internet.

Graf 9: Přehled odpovědí respondentů na průběh šikany

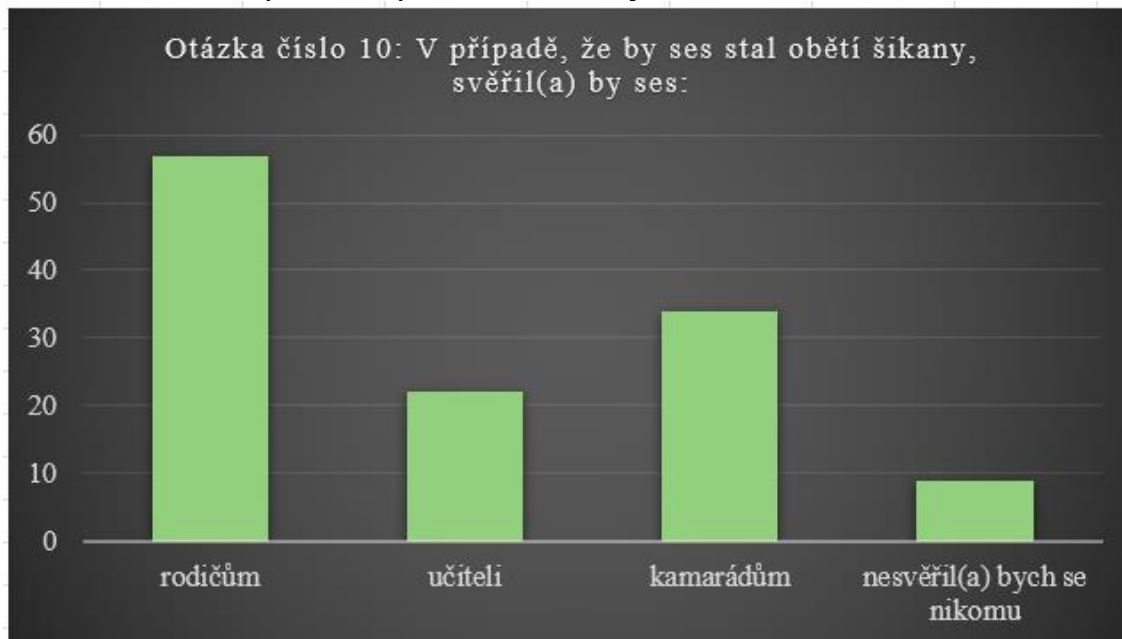

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka číslo 10: V případě, že by ses stal obětí šikany, svěřil(a) by ses:

Otázka číslo 10 je položena formou možnosti odpovědi, a to ze 4 možností. Bylo zjišťováno, zda by se respondenti, v případě, že by se stali obětí šikany, někomu svěřili a případně komu. Dotazováno bylo celkem 86 respondentů, kdy jich 57 zvolilo, že by se svěřili rodičům, 22 jich odpovědělo, že by se svěřilo kamarádům, 34 jich odpovědělo, že by se svěřilo učitelům a 9 jich uvedlo, že by se nesvěřilo nikomu.

Graf 10: Přehled odpovědí respondentů, komu by se svěřili o šikaně

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka číslo 11: Stal(a) jsi se někdy obětí šikany?

Otázka číslo 11 je položena formou volby odpovědi, a to ze dvou možností. Bylo zjišťováno, zda se respondenti stali někdy obětí šikany na škole, kterou navštěvují. Dotazováno bylo celkem 86 respondentů, kdy jich 21 zvolilo odpověď ano, z toho 10 chlapců a 11 děvčat. Možnost odpovědi ne, zvolilo 65 respondentů, z toho 40 chlapců a 25 dívek.

Graf 11: Přehled odpovědí respondentů, zda se stali obětí šikany

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka číslo 12: V případě, že jsi odpověděl(a) na předchozí otázku ano, tak co se stalo a jak to probíhalo?

Otázka číslo 12 je položena otevřenou formou, kdy otázka navazuje na předchozí otázku. Zde má respondent možnost svého vlastního vyjádření. Otázka navazuje na předchozí otázku. Z dotazovaných 86 respondentů odpovědělo 21, z toho 10 chlapců a 11 dívek. Nejčastěji se respondenti setkali s verbální formou šikany, která se projevovala posmíváním, pomlouváním, vysmíváním, vyhrožováním a urážením. Tuto formu šikany uvedlo 16 žáků, kdy pěti žákům se ostatní posmívali kvůli vzhledu, dva žáci uvedli, že se setkali i s fyzickými projevy šikany (strkání, bouchání, napadání). Dále dva respondenti uvedli, že jim ostatní brali jejich osobní věci nebo svačinu. Jeden z respondentů uvedl, že mu bylo ubližováno psychicky, za účelem ničit mu život. Tři žáci uvedli neurčité odpovědi.

Graf 12: Přehled odpovědí respondentů o projevech šikany

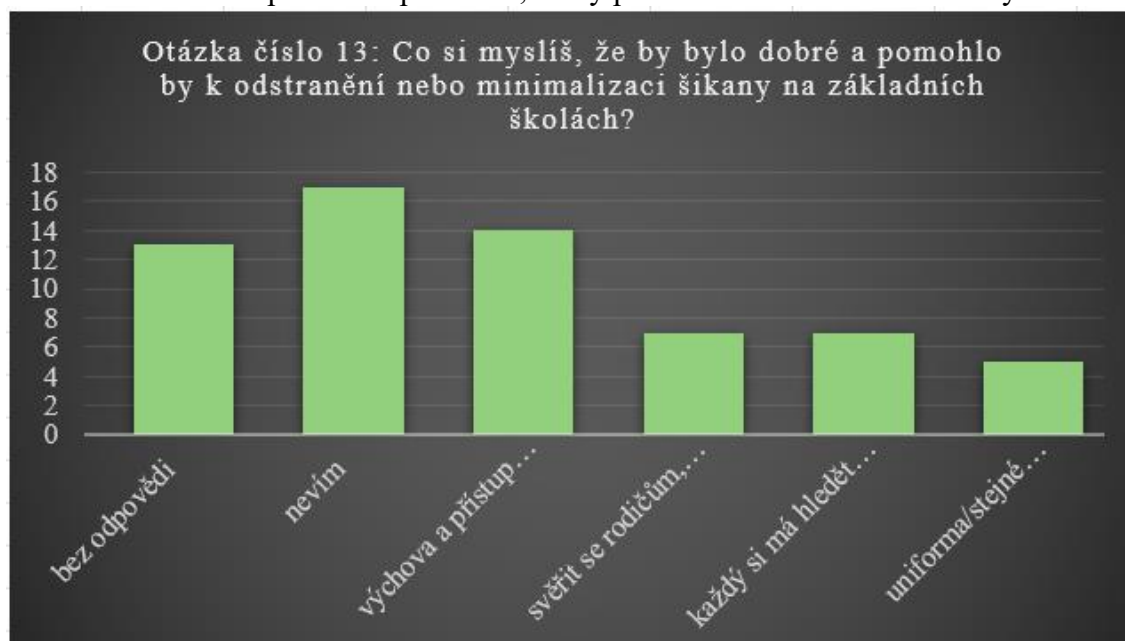
Zdroj: vlastní zpracování

Otázka číslo 13: Co si myslíš, že by bylo dobré a pomohlo by k odstranění nebo minimalizaci šikany na základních školách?

Otázka číslo 13 je položena otevřenou formou, kde má respondent možnost svého vlastního vyjádření. Z dotazovaných 86 respondentů jich 73 na otázku odpovědělo a 13 jich na otázku neodpovědělo. Vybrala jsem 5 nejčastějších odpovědí. Respondenti nejčastěji odpovídali, že neví, co by pomohlo k minimalizaci šikany. Takto odpovědělo 17 žáků. Dále respondenti odpovídali, že by bylo dobré, aby se více

naslouchalo dětem, zlepšila se výchova a přístup rodičů k dětem a bylo víc přednášek o šikaně. Takto odpovědělo 14 žáků. Dále respondenti odpovídali, že by se měli oběti svěřit rodičům, učiteli nebo jiné osobě. Takto odpovědělo 7 žáků. Dále odpovídali, že by pomohlo, aby si každý hleděl sám sebe, všichni si byli rovni a byli jeden tým. Takto odpovědělo 7 žáků. Dále respondenti odpovídali, že by ve školách pomohlo stejné oblečení/uniforma. Takto odpovědělo 5 žáků.

Graf 13: Přehled odpovědí respondentů, co by pomohlo k minimalizaci šikany

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka číslo 14: Byl(a) jsi někdy na nějaké přednášce, která se týkala šikany? Pokud ano, co si z přednášky pamatuješ?

Otázka číslo 14 je složena ze dvou částí a je položena otevřenou formou, kde má respondent možnost svého vlastního vyjádření ohledně toho, zda někdy absolvoval nějakou přednášku na téma šikany. Z oslovených 86 respondentů jich 73 na otázku odpovědělo a 13 jich neodpovědělo. Nejčastěji respondenti odpověděli, že na žádné přednášce nebyli. Takto odpovědělo 31 žáků. Dále respondenti uvedli, že byli na přednášce, ale nic si nepamatují. Takto odpovědělo 21 žáků. Dále respondenti uvedli, že se mají někomu o šikaně svěřit. Takto odpovědělo 10 žáků. Celkem 5 žáků uvedlo, že bylo na přednášce o kyberšikaně. Další odpovědi žáků byli například, že si pamatují typy šikany, že mají zavolat policii či důsledky šikany.

Graf 14: Přehled odpovědí respondentů, co si pamatují z přednášky o šikaně

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka číslo 15: Proč si myslíš, že někteří žáci ubližují svým spolužákům?

Otázka číslo 15 je položena otevřenou formou, kde má respondent možnost svého vlastního vyjádření k tomu, aby uvedli možný důvod toho, že někteří žáci ubližují své, spolužákům. Z oslovených 86 respondentů jich 82 odpovědělo a 4 respondenti se nevyjádřili. Nejčastěji respondenti odpovídali, že někteří žáci jsou odlišní od ostatních, a proto šikanují. Takto odpovědělo 19 žáků. Dále uvedli, že někteří žáci si domnívají, že jsou lepší než ostatní, a proto šikanují. Takto odpovědělo 19 žáků. Dále uvedli, že žáci šikanují, jelikož mají problémy doma. Takto odpovědělo 14 žáků. Další častou odpovědí bylo, že žáci šikanují pro radost, pozornost nebo aby se cítili lépe. Takto odpovědělo 12 žáků. Dále uvedli, že si žáci vybíjí na ostatních svůj vztek, chtějí druhému blížít, protože ho nemají rádi. Takto odpovědělo 11 žáků. Celkem 6 žáků odpovědělo, že to dělají, jelikož jsou někteří se sebou nespokojeni a jeden žák uvedl, že neví.

Graf 15: Přehled odpovědí respondentů, proč si myslí, že někteří žáci ubližují ostatním

Zdroj: vlastní zpracování

Shrnutí výsledků:

V rámci dotazníkového šetření a následného grafického vyhodnocení, bylo zjištěno několik klíčových informací o povědomí, zkušenostech a postojích žáků k problematice šikany. V průzkumu se zúčastnilo celkem 86 respondentů, kdy bylo více dívek než chlapců. Největší skupinu respondentů tvořili žáci z 8. ročníku, pak žáci z 6. a 7. ročníku a nejméně z 9. ročníku. Věková hranice respondentů se pohybuje v rozmezí od 11 do 15 let. Většina respondentů věděla, co znamená pojem šikana a dokázala tento pojem definovat, což naznačuje vysokou úroveň povědomí o tomto problému. Přesto 46 respondentů uvedlo, že se s šikanou setkalo osobně, zatímco 39 odpovědělo. Z těch, kteří se s šikanou setkali, nejčastěji uváděli verbální formu šikany, v podobě posmívání, zesměšňování a pomlouvání. Méně se setkali s fyzickou formou šikany a bráním osobních věcí. Překvapivě pouze menší část respondentů se někdy zastala svých kamarádů, někteří informovali učitele nebo přímo konfrontovali šikanující. Velice příjemné zjištění bylo, že pokud by se sami stali obětí šikany, tak by se většina respondentů svěřila svým rodičům, následně učiteli, kamarádům a pouze minimum žáků by se nesvěřila nikomu. Na otázku, co by mohlo pomoci k odstranění nebo minimalizaci šikany, respondenti nejčastěji odpovídali, že by pomohlo více naslouchat dětem, zlepšit výchovu a přístup rodičů k dětem a celkově zvýšit počet přednášek o problematice šikany. Dalšími častými návrhy byly svěřování obětí někomu dospělému, zajištění rovnosti mezi žáky a zavedení školních uniforem.

Další překvapující zjištění bylo, že většina respondentů uvedla, že se zúčastnila přednášek o šikaně, ale mnoho z nich si nic nezapamatovala.

Na otázku, proč někteří žáci ubližují svým spolužákům, respondenti nejčastěji odpovídali, že důvodem může být odlišnost obětí, snaha cítit se lépe než ostatní, chování způsobené problémy pramenící z domácího prostředí, chování za účelem uspokojení radosti či získání pozornosti, případně vybití vzteku na ostatních. Zjištěné informace z uvedených odpovědí respondentů poukazují na potřebu intenzivnějšího zaměření na prevenci šikany, vzdělávání žáků, rodičů i učitelů, a na posílení podpory a intervencí v případech šikany na školách.

Výsledky hypotéz:

Hypotéza číslo 1:

Předpokládáme, že více než polovina dotazovaných respondentů ví, co znamená pojem šikana.

K této hypotéze použijeme data z otázek č. 4 a 7, kde respondenti odpovídají, zda ví, co znamená šikana a zda jí dokážou definovat. Z oslovených 86 respondentů jich 85 uvedlo, že ano a určili správnou definici pojmu šikana. Tato hypotéza se potvrdila.

Hypotéza číslo 2:

Předpokládáme, že více než polovina dotazovaných respondentů se již se šikanou setkala, ať už jako oběť nebo svědek.

K této hypotéze použijeme data z otázek č. 5, 6, 8 a 11, kde respondenti odpovídají, zda se setkali se šikanou na základní škole, zda se stali obětí šikany a v jaké formě šikana proběhla. Z oslovených 86 respondentů více jak polovina uvedla, že se setkali se šikanou na základní škole, ať už jako oběť nebo svědek. Tato hypotéza se potvrdila.

Hypotéza číslo 3:

Předpokládáme, že dotazovaní respondenti jsou dostatečně informováni o problematice týkající se šikany.

K této hypotéze použijeme data z otázek č. 4, 7 a 14, kde respondenti odpovídají, zda ví, co znamená šikana a zda byli na nějaké přednášce. Z oslovených 86 respondentů

většina uvedla, že ví, co šikana znamená a většina byla na nějaké přednáše. Tato hypotéza se potvrdila.

Hypotéza číslo 4:

Předpokládáme, že více jak polovina dotazovaných respondentů, v případě, že by se stali obětí šikany, se o tom někomu svěřili.

K této hypotéze použijeme data z otázky č. 10, kde respondenti uváděli, komu by se svěřili, pokud by se stali obětí šikany. Z oslovených 86 respondentů jich drtivá většina uvedla, že by se svěřila ať už rodičům, učiteli nebo kamarádovi. Pouze malé množství žáků uvedlo, že by se nesvěřili nikomu. Tato hypotéza se potvrdila.

9.4 Výsledky a vyhodnocení rozhovoru

Cílem této kapitoly je vyhodnotit výsledky polostrukturovaného rozhovoru, který byl proveden s vybraným pedagogem Základní školy pod Svatou Horou v Příbrami, a to Mgr. Lenkou Rážovou. Rozhovor byl zaměřen na problematiku týkající se šikany, konkrétně na prevenci šikany, řešení případů šikany, zapojení rodičů a komunity, monitorování a hodnocení. Je klíčové porozumět této problematice, jak škola přistupuje k prevenci a jaké strategie a programy škola nabízí k zajištění bezpečného a podpůrného školního prostředí, neboť se jedná o závažný a rozšířený fenomén ve školním prostředí.

Pro účely tohoto rozhovoru bylo sestaveno celkem 16 otázek, které zasahují do různých aspektů šikany a řešení šikany. Pedagog byl vybrán na základě jeho odbornostem a zkušenostem s dětmi. Otázky byly navrženy tak, aby poskytly komplexní představu o postupech školy a umožnily identifikovat případné nedostatky, které je potřeba zlepšit. Vyhodnocení rozhovoru poskytne cenné informace o tom, jak jsou preventivní programy a postupy přijímány a vnímány nejen pedagogickým personálem, ale také žáky a rodiči. Získané informace budou sloužit jako základ pro návrhy na zlepšení a posílení preventivních opatření v rámci školního prostředí.

Otázky poskytly obecné informace o tom, jak Základní škola pod Svatou Horou v Příbrami realizuje komplexní preventivní programy proti šikaně, zahrnující přednášky, besedy s odborníky, a aktivity jako je program "Škola bez šikany" a Dny prevence. Žáci i učitelé jsou pravidelně školeni v rozpoznávání a řešení šikany

prostřednictvím seminářů, kurzů a preventivních hodin. Preventivní akce probíhají několikrát ročně a zahrnují besedy a přednášky s odborníky.

Dále nám otázky poskytly informace o postupech, při hlášení šikany. Škola zajišťuje bezpečnost oběti a provádí důkladné vyšetřování, přičemž chrání anonymitu a bezpečnost jedinců. Agresoři jsou podrobeni rozhovorům, kázeňským opatřením a nápravným programům, zatímco oběti a jejich rodiny dostávají okamžitou a dlouhodobou psychologickou podporu.

Otázky poskytly též důležité informace o tom, jak jsou rodiče informováni o preventivních opatřeních, a to prostřednictvím webu (rada rodičů), e-mailů, třídních schůzek a zpravodajů, a mohou se aktivně zapojit do prevence šikany. Škola spolupracuje s místními komunitními organizacemi a odborníky na prevenci šikany a využívá jejich odborné znalosti.

Otázky nám dále poskytly náhled, jak škola monitoruje efektivitu preventivních programů pomocí hodnocení, dotazníků a zpětné vazby od všech zúčastněných stran. Postupy a programy jsou pravidelně aktualizovány na základě získaných dat a zkušeností, aby škola mohla co nejlépe reagovat na potřeby žáků a zajišťovala bezpečné prostředí pro všechny.

Závěr

Tato bakalářská práce se zaměřila na problematiku šikany jako závažného celospolečenského negativního jevu, který se projevuje cíleným a opakovaným užitím fyzických a psychických útoků jedincem nebo skupinou jedinců vůči osobám, které se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Cílem práce bylo zjištění úrovně znalostí žáků o dané problematice, kolik žáků přišlo do kontaktu se šikanou, kolik žáků se stalo obětí, zda by se někomu svěřili, pokud by se stali obětí šikany a v neposlední řadě úroveň preventivních opatření školy.

První část práce poskytla teoretický rámec pro bližší pochopení problematiky týkající se šikany, její definice a forem. Byly vytyčeny hlavní formy šikany, jako je fyzická, psychická a sociální šikana, a popsány její příčiny a důsledky. V práci je blíže specifikováno, jaké šikana může mít důsledky, jako jsou psychologické problémy, emocionální dopady a fyzické dopady nejen na oběti a agresory, ale školní prostředí a blízké okolí. Bylo zjištěno, že důsledky šikany se projevují v různých oblastech života jedinců, včetně jejich sociálního a akademického fungování, a mohou mít dlouhodobé negativní dopady na jejich duševní zdraví a celkový vývoj pro budoucí osobní, společenský a profesní život.

Druhá část práce se věnovala výzkumnému šetření na Základní škole pod Svatou Horou v Příbrami. Výzkum zahrnoval kvantitativní dotazníkové šetření mezi žáky druhého stupně a kvalitativní polostrukturovaný rozhovor s vybraným pedagogem, který zastupuje rovněž funkci metodika prevence. Výsledky kvantitativního šetření poskytly cenná data o rozsahu a charakteru šikany ve školním prostředí. Bylo zjištěno, že šikana je na škole přítomna v různých formách.

Z dotazníkového šetření, kterého se zúčastnilo 86 respondentů, vyplynulo několik klíčových informací ohledně povědomí, zkušeností a postojů žáků k problematice týkající se šikany. Většina respondentů věděla, co je šikana, a dokázala ji definovat, což ukazuje na vysokou úroveň informovanosti. Přesto se 46 žáků setkalo se šikanou osobně, nejčastěji ve formě verbálních útoků. Z těch, kteří byli svědky šikany, se jí jen menší část pokusila zastavit. Pokud by se sami stali obětí, většina by se svěřila rodičům nebo učitelům, což nám poukazuje na to, že žáci mají vysokou důvěru ve svých rodičích a poté k učitelům. Respondenti navrhli, že k odstranění šikany by pomohlo více naslouchat dětem, zlepšit přístup rodičů ve výchově a zvýšit počet přednášek na toto téma. Zjištění také ukázala, že i když se žáci zúčastnili přednášek

o šikaně, mnoho si z nich nic nezapamatovalo. Hlavními důvody pro šikanu podle respondentů jsou odlišnost obětí, snaha získat pozornost nebo problémy pramenící z domácího a rodinného prostředí. Tyto výsledky poukazují na nutnost intenzivnější prevence šikany, vzdělávání všech zúčastněných stran a zlepšení podpory a intervencí ve školách.

Z otázek vyplynulo, že Základní škola pod Svatou Horou v Příbrami realizuje komplexní preventivní programy proti šikaně, včetně přednášek, besed s odborníky a aktivit zaměřené na prevenci této problematiky. Žáci i učitelé jsou pravidelně školeni v rozpoznávání a řešení šikany. Preventivní akce probíhají několikrát ročně. Otázky poskytly informace o tom, jaké má škola postupy pro hlášení šikany. Dále z otázek vyplynulo, jak probíhá informovanost rodičů ze strany školy. Školy spolupracuje s místními komunitními organizacemi a odborníky na prevenci šikany. Z otázek dále vyplynulo, jakým způsobem škola monitoruje efektivitu preventivních programů a jakým způsobem vytváří bezpečné prostředí pro všechny žáky.

Závěrem lze konstatovat, že problematika šikany na základních školách vyžaduje komplexní a systematický přístup. Je nezbytné, aby školy nejen identifikovaly a řešily jednotlivé případy šikany, ale také implementovaly preventivní programy a strategie, které by minimalizovaly riziko jejího výskytu. Důležitou roli hraje také vzdělávání a podpora pedagogů, kteří musí být vybaveni potřebnými znalostmi a dovednostmi pro efektivní zvládnutí šikany. Výsledky této práce mohou přispět k lepšímu porozumění šikaně a k návrhu efektivních opatření pro její prevenci a řešení, což by mělo vést ke zlepšení školního klimatu a celkového blahobytu žáků.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. BENDL, Stanislav. *Prevence a řešení šikany ve škole*. Pedagogika (ISV). Praha: ISV, 2003. 197 s. ISBN 80-866-4208-9.
2. BURDOVÁ, Eva a TRAXLER, Jan. *Bezpečně na internetu*. Praha: Středočeský kraj ve spolupráci se Vzdělávacím institutem Středočeského kraje (VISK), 2014. 43 s. ISBN 978-80-904864-9-2.
3. ČÁP, Jan a MAREŠ, Jiří. *Psychologie pro učitele*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. 655 s. ISBN 978-80-7367-273-7.
4. ČERNÁ, Alena. *Kyberšikana: průvodce novým fenoménem. Psyché (Grada)*. Praha: Grada, 2013. 150 s. ISBN 978-80-210-6374-7.
5. ECKERTOVÁ, Lenka a DOČEKAL, Daniel. *Bezpečnost dětí na internetu: rádce zodpovědného rodiče*. Brno: Computer Press, 2013. 224 s. ISBN 978-80-251-3804-5.
6. FIELD, Evelyn M. *Jak se bránit šikaně: praktický rádce pro děti, rodiče i učitele*. V Praze: Ikar, 2009. 312 s. ISBN 978-80249-1176-2.
7. JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 2001. 286 s. ISBN 80-7178-535-0.
8. KOLÁŘ, Michal. *Bolest šikanování: [cesta k zastavení epidemie šikanování ve školách]*. Praha: Portál, 2001. 254 s. ISBN 80-7178-513-X.
9. KOLÁŘ, Michal. *Skrytý svět šikanování ve školách: příčiny, diagnostika a praktická pomoc. Pedagogická praxe*. Praha: Portál, 1997. 127 s. ISBN 80-7178-123-1.
10. Kolář, Michal, *Nová cesta k léčbě šikany*. Vydání 1. Praha: Portál, 2011, Pedagogická praxe. 336 s. ISBN 978-80-367-871-5.
11. KOPECKÝ, Kamil. *Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. 172 s. ISBN 978-80-244-4861-9.
12. LOVASOVÁ, Lenka. *Šikana*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. 28 s. ISBN 80-86991-65-2.
13. MARTIN, Michael a WALTMAN-GREENWOOD, Cynthie (ed.). *Jak řešit problémy dětí se školou: lexikon pro rodiče*. Praha: Portál, 1997. 322 s. ISBN 80-7178-125-8.

14. MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: Grada, 2015. 620 s. ISBN 978-80-247-5309-6.
15. PETRUSEK, Miloslav; MAŘÍKOVÁ, Hana a VODÁKOVÁ, Alena. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. 879 s. ISBN 80-7184-311-3.
16. PRICE, J. M.; DALGLEI, J. Cyberbullying: Experiences, impacts, and coping strategies as described by Australian young people. *Youth Studies Australia*, 2010. ISSN 1038-2569.
17. PRŮCHA, Jan; WALTEROVÁ, Eliška a MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. 322 s. ISBN 978-80-262-0403-9.
18. ŘÍČAN, Pavel. *Agresivita a šikana mezi dětmi: jak dát dětem ve škole pocit bezpečí*. *Pedagogická praxe*. Praha: Portál, 1995. 95 s. ISBN 80-7178-049-9.
19. ŘÍČAN, Pavel a JANOŠOVÁ, Pavlína. *Jak na šikanu. Pro rodiče*. Praha: Grada, 2010. 160 s. ISBN 978-80-247-2991-6.
20. SVOBODOVÁ, Zuzana. *Konflikty ve škole: od prevence k řešení. Řízení školy (Wolters Kluwer)*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. 116 s. ISBN 978-80-7676-154-4.
21. ŠMAHEL, David. *Psychologie a internet: děti dospělými, dospělí dětmi. Psychologická setkávání*. Praha: Triton, 2003. 158 s. ISBN 80-7254-360-1.
22. ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Dítě v předškolním období. Žijeme s dětmi*. Praha: Mladá fronta, 2004. 72 s. ISBN 80-204-1187-9.
23. VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese / Marie Vágnerová*. Vyd. 3., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2004. 444 s. ISBN 80-7178-802-3.
24. WAGNEROVÁ, Irena. *Psychologie práce a organizace: nové poznatky. Psyché (Grada)*. Praha: Grada, 2011. 155 s. ISBN 978-80-247-3701-0.
25. ZVÍROTSKÝ, Michal. *Terminologický a výkladový slovník šikany. Pedagogika (Grada)*. Praha: Grada, 2023. 412 s. ISBN 978-80-271-5187-5.

Elektronické zdroje

1. Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních. [online], [cit. 2020-11-10]. Dostupné z WWW: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>.
2. Metodický pokyn MŠMT k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních. [online], [cit.2020-11-06]. Dostupné z WWW: https://www.sikana.org/clanky_soubory/metodpokyn.html.

Seznam tabulek a grafů

Tab. 1: Přehled přímých a nepřímých ukazatelů chování	33
Graf 1: Přehled oslovených respondentů	46
Graf 2: Počet oslovených respondentů v jednotlivých ročnících základní školy.....	46
Graf 3: Věkové rozmezí oslovených respondentů	47
Graf 4: Přehled odpovědí respondentů, zda ví, co znamená pojem šikana.....	48
Graf 5: Počet respondentů, kteří se setkali se šikanou	48
Graf 6: Přehled formy šikany, se kterou se respondenti setkali.....	49
Graf 7: Přehled odpovědí respondentů o definici šikany	50
Graf 8: Přehled odpovědí respondentů, zda se zastali obětí šikany	50
Graf 9: Přehled odpovědí respondentů na průběh šikany	51
Graf 10: Přehled odpovědí respondentů, komu by se svěřili o šikaně	52
Graf 11: Přehled odpovědí respondentů, zda se stali obětí šikany.....	52
Graf 12: Přehled odpovědí respondentů o projevech šikany	53
Graf 13: Přehled odpovědí respondentů, co by pomohlo k minimalizaci šikany	54
Graf 14: Přehled odpovědí respondentů, co si pamatují z přednášky o šikaně.....	55
Graf 15: Přehled odpovědí respondentů, proč si myslí, že někteří žáci ubližují ostatním	56

Seznam příloh

Příloha 1 Dotazník.....	67
Příloha 2 Rozhovor	69

Příloha 1 Dotazník

Dotazník pro žáky Základní školy pod Svatou Horou, Příbram, Balbínova 328, 261 01 Příbram

---

1. Jsi chlapec nebo děvče?

- chlapec
  - děvče
-

2. Jakou třídu navštěvuješ?

- 6. třída
  - 7. třída
  - 8. třída
  - 9. třída
-

3. Jaký je tvůj věk?

---

4. Víš, co znamená pojem šikana?

- ano
  - ne
-

5. Setkal(a) jsi se někdy osobně se šikanou na tvé škole?

- ano
  - ne
-

6. Pokud jsi na předchozí otázku odpověděl(a) ano, tak s jakou formou šikany?
(můžeš uvést více odpovědí).

- fyzické ubližování
  - postrkování a urážení
  - pomlouvání
  - sprosté nadávky
  - zesměšňování
  - posmívání
-

7. Zkus definovat pojem šikana:

- Hádka, jednorázová i opakovaná
  - škádlení, jednorázová agrese, rvačka
  - záměrné a opakované chování, jehož cílem je ublížit, ohrozit, zastrašovat nebo ponižovat jiného člověka, případně skupinu lidí
-

8. Zastal(a) jsi se někdy někoho, kdo se stal obětí šikany?

- ano
  - ne
-

9. Pokud jsi na předchozí otázku odpověděl(a) ano, tak kdo to byl a jak to proběhlo?

---

10. V případě, že by ses stal(a) obětí šikany, svěřil(a) by ses:

- rodičům
  - učiteli
  - kamarádovi
  - nesvěřil(a) bych se nikomu
-

11. Stal(a) jsi se někdy obětí šikany?

- ano
  - ne
-

12. V případě, že jsi odpověděl(a) na předchozí otázku ano, tak co se stalo a jak to probíhalo?

---

13. Co si myslíš, že by bylo dobré a pomohlo by k odstranění nebo minimalizaci šikany na základních školách?

---

14. Byl(a) jsi někdy na nějaké přednášce, která se týkala šikany? Pokud ano, co si z přednášky pamatuješ?

---

15. Proč si myslíš, že někteří žáci ubližují svým spolužákům?

Příloha 2 Rozhovor

Základní škola pod Svatou Horou, Příbram

Balbínova 328, 261 01 Příbram

Otázky k prevenci šikany:

1. Jaké konkrétní preventivní programy a aktivity škola nabízí, aby zabránila vzniku šikany?

Škola pod Svatou Horou v Příbrami se aktivně snaží předcházet šikaně prostřednictvím několika preventivních programů a aktivit. Mezi ně patří pravidelné workshopy a besedy s odborníky na téma šikany, které jsou určené pro žáky i učitele. Kromě toho máme zavedený program "Škola bez šikany", který zahrnuje aktivity zaměřené na budování pozitivních vztahů mezi žáky, jako jsou společné projekty, hry a týmové aktivity. Pravidelně také organizujeme Dny prevence, kdy se žáci účastní různých interaktivních workshopů a přednášek na téma bezpečného chování a řešení konfliktů.

2. Jakým způsobem jsou žáci a učitelé školeni v rozpoznávání a řešení šikany?

Žáci i učitelé jsou školeni prostřednictvím pravidelných školení a workshopů. Pro učitele jsou každoročně pořádány semináře a kurzy vedené odborníky na prevenci šikany a školní psychologií. Tyto kurzy se zaměřují na rozpoznávání příznaků šikany, efektivní intervenční strategie a podporu obětí. Žáci jsou seznamováni s problematikou šikany prostřednictvím preventivních hodin, které jsou součástí školního vzdělávacího programu. Během těchto hodin se učí, jak rozpoznat šikanu, jak se bránit a kam se obrátit o pomoc.

3. Jak často probíhají preventivní akce nebo školení zaměřené na šikanu?

Preventivní akce a školení zaměřené na šikanu probíhají na naší škole pravidelně. Pro žáky jsou preventivní aktivity zařazeny do školního roku několikrát do roka, obvykle na začátku školního roku, před prázdninami a při zvláštních příležitostech, jako jsou Dny prevence. Učitelé se účastní školení a seminářů alespoň jednou ročně, přičemž jsou k dispozici i další možnosti dalšího vzdělávání a konzultace s odborníky během školního roku.

4. Existují ve škole pravidelně plánované preventivní programy nebo besedy s odborníky na téma šikany?

Ano, na škole pravidelně plánujeme preventivní programy a besedy s odborníky na téma šikany. Každý školní rok je připraven plán prevence, který zahrnuje besedy s psychologem, interaktivní workshopy vedené odborníky na školní prostředí a konflikty, a také různé preventivní akce organizované ve spolupráci s místními organizacemi zaměřenými na bezpečnost a prevenci šikany. Tyto akce jsou důležitou součástí naší snahy o vytvoření bezpečného a podpůrného školního prostředí.

Otázky k řešení případů šikany:

1. Jaký je postup školy při hlášení a vyšetřování případů šikany?

Když je ve škole nahlášen případ šikany, postupujeme podle daného postupu. Hlášení může přijít od žáků, rodičů, učitelů nebo jiného školního personálu. Hlášení je možné provést osobně, písemně nebo anonymně prostřednictvím schránky důvěry. Škola okamžitě zajistí bezpečnost všech zúčastněných. Oběť šikany je chráněna před dalším kontaktem s agresorem. Vyšetřování provádí školní metodik prevence spolu s třídním učitelem a případně školním psychologem. Vyšetřování zahrnuje rozhovory s oběťmi, svědky a agresory. Všechny kroky a zjištění jsou pečlivě dokumentovány. Škola vede záznamy o případu, které jsou chráněny před neoprávněným přístupem. Rodiče všech zúčastněných jsou informováni o situaci a postupu vyšetřování. Na základě zjištění vyšetřování je vytvořen plán nápravy a podpory, který zahrnuje opatření pro agresora i oběť.

2. Jakým způsobem je chráněna anonymita a bezpečnost žáků, kteří šikanu nahlásí?

Anonymita a bezpečnost žáků, kteří nahlásí šikanu, jsou pro nás prioritou. Škola používá několik opatření. Žáci mohou hlásit šikanu anonymně prostřednictvím schránky důvěry, která je pravidelně kontrolována školním metodikem prevence. Vyšetřování probíhá diskrétně, aby se minimalizovalo riziko odhalení totožnosti oznamovatele. Oznamovatelé jsou chráněni před možnými represáliemi. Škola zajistí, aby nebyli vystaveni dalšímu nebezpečí nebo tlaku. Informace o případu jsou sdíleny pouze s těmi, kteří jsou nezbytní pro řešení situace, a jsou uchovávány v důvěrnosti.

3. Jaká opatření jsou přijímána vůči žákům, kteří se dopustí šikany?

Odpovědnost žáků, kteří se dopustí šikany, zahrnuje několik kroků a opatření. Agresor je ihned oddělen od oběti, aby se zabránilo dalším incidentům. Školní metodik prevence a třídní učitel vedou s agresorem rozhovor, aby zjistili motivy jeho chování a vysvětlili důsledky jeho činů. Rodiče agresora jsou informováni a jsou zapojeni do řešení situace. Na základě závažnosti případu mohou být přijata kázeňská opatření, jako je napomenutí, důtka, podmíněné vyloučení nebo vyloučení ze školy. Agresor je povinen účastnit se nápravných programů, jako jsou sezení s psychologem nebo terapeutem, programy rozvoje empatie a sociálních dovedností. Chování agresora je dlouhodobě sledováno, aby se předešlo opakování incidentů.

4. Jak škola podporuje oběti šikany a jejich rodiny?

Podpora obětí šikany a jejich rodin je klíčovou součástí naší strategie. Oběť je okamžitě chráněna před dalším kontaktem s agresorem a je jí poskytnuta emocionální podpora. Škola poskytuje oběti přístup ke školnímu psychologovi, který nabízí individuální terapie a podporu při zpracování traumatické zkušenosti. Rodiče oběti jsou informováni o situaci a školní psycholog nebo metodik prevence s nimi pravidelně komunikuje, aby zajistil, že oběť dostává potřebnou podporu i doma. Pokud je to nutné, může být oběti umožněna změna třídy nebo jiné úpravy školního prostředí, aby se cítila bezpečněji. Oběť je dlouhodobě sledována, aby se zajistilo, že se incidenty nebudou opakovat a že se její psychický stav zlepšuje.

Otázky k zapojení rodičů a komunity:

1. Jakým způsobem jsou rodiče informováni o preventivních opatřeních a programech zaměřených na šikanu?

Rodiče jsou informováni o preventivních opatřeních a programech zaměřených na šikanu několika způsoby. Pravidelně aktualizujeme školní webové stránky a rozesíláme informační e-maily, ve kterých rodiče informujeme o aktuálních preventivních programech, plánovaných akcích a školeních zaměřených na prevenci šikany. Během třídních schůzek a rodičovských večerů jsou rodiče informováni o preventivních aktivitách, programech a opatřeních proti šikaně. Tyto schůzky jsou také příležitostí k diskusi a odpovědím na otázky rodičů. Pravidelně vydáváme školní zpravodaj, který obsahuje informace o preventivních programech, výsledcích

a plánovaných akcích. V prostorách školy máme informační nástěnky, na kterých jsou vyvěšeny informace o preventivních aktivitách a kontakty na odborníky, kteří se prevencí šikany zabývají.

2. Existují možnosti, jak se mohou rodiče zapojit do prevence a řešení šikany?

Ano, rodiče mají několik možností, jak se zapojit do prevence a řešení šikany. Rodiče mohou být členy školní rady nebo rodičovské komise, kde mohou aktivně přispívat k vytváření a implementaci preventivních programů. Rodiče mohou dobrovolně pomáhat při organizaci a realizaci preventivních akcí, workshopů a besed. Škola pravidelně organizuje semináře a workshopy pro rodiče, které jsou zaměřeny na rozpoznávání a řešení šikany, kde se mohou rodiče dozvědět více o tom, jak podpořit své děti a jak efektivně komunikovat se školou. Rodiče jsou povzbuzováni k otevřené komunikaci se školou. Mohou se kdykoliv obrátit na školní metodiky prevence, třídní učitele nebo školního psychologa s dotazy, podněty nebo obavami. Rodiče mohou podporovat své děti v účasti na preventivních programech a dalších aktivitách zaměřených na budování pozitivního školního prostředí.

3. Spolupracuje škola s místními komunitními organizacemi nebo odborníky na prevenci šikany?

Ano, škola aktivně spolupracuje s místními komunitními organizacemi a odborníky na prevenci šikany. Škola spolupracuje s místními psychologickými poradnami, které poskytují odbornou pomoc a podporu žákům i rodičům. Pravidelně organizujeme besedy a workshopy s odborníky na prevenci šikany, včetně psychologů, sociálních pracovníků a odborníků z neziskových organizací. Spolupracujeme s neziskovými organizacemi, které se specializují na prevenci šikany a podporu obětí. Tyto organizace nám poskytují materiály, školení a podporu při řešení konkrétních případů. Škola se zapojuje do komunitních projektů zaměřených na prevenci šikany a podporu zdravých vztahů mezi dětmi a mládeží. Tyto projekty často zahrnují spolupráci s místními úřady a dalšími školami. Spolupracujeme také s místní policií, která pravidelně pořádá přednášky a programy zaměřené na prevenci kriminality a šikany.

Otázky k monitorování a hodnocení:

1. Jak škola monitoruje efektivitu svých preventivních programů?

Škola monitoruje efektivitu svých preventivních programů několika způsoby. Po každé preventivní akci nebo programu je provedeno hodnocení jeho efektivity. To zahrnuje analýzu účasti, zapojení žáků a bezprostřední zpětnou vazbu. Pravidelně distribuujeme dotazníky mezi žáky, rodiče a učitele, abychom zjistili jejich názory na efektivitu preventivních programů a akcí. Škola sleduje počet a závažnost případů šikany před a po zavedení preventivních programů. To nám pomáhá zjistit, zda se situace zlepšuje. Učitelé a školní personál jsou pravidelně dotazováni na jejich vnímání účinnosti preventivních programů a na případné návrhy na zlepšení. Spolupracujeme s externími odborníky, kteří provádějí nezávislé hodnocení našich programů a poskytují nám doporučení na základě nejnovějších poznatků a osvědčených postupů.

2. Jakým způsobem jsou sbírány a vyhodnocovány zpětné vazby od žáků, rodičů a učitelů?

Zpětná vazba od žáků, rodičů a učitelů je sbírána a vyhodnocována několika způsoby. Pravidelně rozesíláme dotazníky a ankety, které jsou navrženy tak, aby shromáždily podrobné informace o vnímání a zkušenostech všech zúčastněných stran. V některých případech provádíme individuální rozhovory se žáky, rodiči a učiteli, abychom získali hlubší vhled do jejich zkušeností a názorů. Používáme schránky důvěry, kde mohou žáci anonymně sdělit své názory, zkušenosti a návrhy na zlepšení. Během rodičovských schůzek a konzultací s učiteli jsou rodiče povzbuzováni, aby poskytovali zpětnou vazbu a podněty. Po každé preventivní akci nebo programu sbíráme bezprostřední zpětnou vazbu od účastníků formou krátkých dotazníků nebo diskuzí. Rodičovská rada a školní komise také shromažďují a vyhodnocují zpětnou vazbu od celé školní komunity.

3. Jak často jsou aktualizovány postupy a programy prevence šikany na základě získaných dat a zkušeností?

Postupy a programy prevence šikany jsou aktualizovány pravidelně na základě získaných dat a zkušeností. Každý školní rok provádíme celkový přezkum našich preventivních programů a postupů. Tento přezkum zahrnuje analýzu zpětné vazby,

výsledků dotazníků a údajů o incidentech šikany. Kromě ročního přezkumu provádíme i pololetní hodnocení, abychom zjistili, zda jsou zapotřebí okamžité úpravy nebo zlepšení programů. Pokud během roku obdržíme důležitou zpětnou vazbu nebo nové informace, které naznačují potřebu změn, můžeme provést ad-hoc aktualizace našich programů a postupů. Pravidelně konzultujeme naše postupy a programy s externími odborníky na prevenci šikany, kteří nám poskytují aktuální doporučení a osvědčené postupy. Na základě získaných dat a zkušeností také pravidelně školíme náš pedagogický tým, aby byl připraven implementovat nové postupy a techniky prevence šikany.